

● **Aktuelt** | 8 Kutt i ekstratilskudd for lærlinger ● **Intervju** | 18 Koronasyk lærer hørte ingenting fra skolen ● **Reportasje** | 22 Inn i grisen ● **Reportasje** | 32 Åtte av 12 ansatte over 46 år ● **Kryssord** | 35

UTDANNING

12

23. OKTOBER 2020

utdanningsnytt.no

Kva har du lært i dag?
**At dovendyret
bæsjar berre ein
gong i veka!**

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

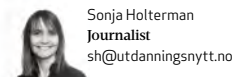
Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

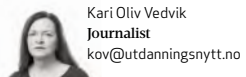
Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

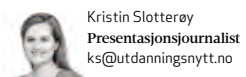
Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

10

● Mikroleksjoner har slått an

Tre dager i veka startar desse fjerdeklassingane ved barneskolen Bønes i Bergen med «Grej of the Day». Favorittgreia til Halvor Holme Sandvik er Marianergropa, den djupaste havgropa i verda.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	16
Ut i verden	17
Lærer var dødssyk i covid-19, hørte ikke noe fra arbeidsgiver	18
Griseslakting på timeplanen	22
Lærer i rullestol	28
Flere over 50 jobber i barnehage	32
Kryssord	35
Friminutt	36
Glimt	37
På tavla	38
Innspill	40
Debatt	44
Kronikk	50
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

18

● - Systemsvikt

Lærer Terje Løken holdt på å dø av covid-19. De åtte ukene sykdommen varte, hørte han ingenting fra skolen han jobbet ved. Nå retter han kraftig kritikk mot arbeidsgiver.

● Innspill 40

Lærerne velger hvilke forfattere, verk og epoker elevene burde være innom i skoleløpet. Med det følger også et stort ansvar, skriver Knut Hoem. Han anbefaler Jens Bjørneboes roman «Jonas».

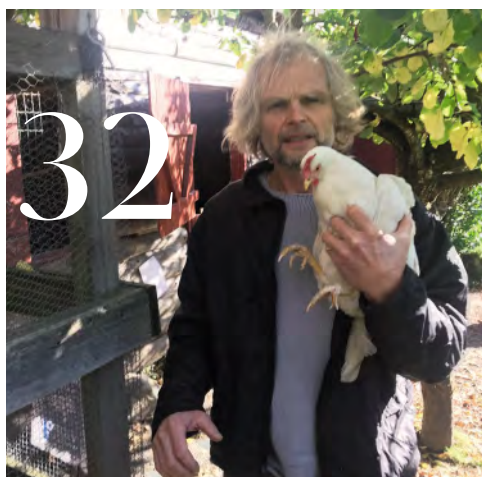
Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● Blodig kunnskap

Den årlige griseslaktinga knyttes til fem forskjellige fag for 9.-klassingene ved Stor-Elvdal ungdomsskole. Her ser vi lærer Ole Eriksen dra ut innvoller, med griseskjøtter og lærer Audun Strand og elever rundt.

● Hvordan stå lenge i jobben

I Mattisgården naturbarnehage er åtte av tolv ansatte over 46 år. Ledelsen jobber aktivt med personlig tilrettelegging og påvirkning for de ansatte.
– Godt lederskap fungerer, sier Arnfinn Henning Ærø (57), her med høna Lina.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2019: 185.296

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Stibo Complete
<https://stibocomplete.com>

Abonnementservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Ved Bønes skole i Bergen prøver lærerne ut mikroleksjoner i begynnelsen av timene, etter svenske «Grej of the Day». Thea Sofie Dale og de andre elevene ser ut til å stortrives med det.
Foto: Silje Katrine Robinson

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

● Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Fakta for lærelyst

Hjemme hos oss har de beste skolesamtalene handlet om mygg og mariehøner.

Tenk at jeg skulle bli 40 år gammel før jeg lærte at det bare er hunnmyggen som suger blod! Eller at en mariehøne spiser andre mariehøner om nøden er stor. Det visste jeg altså ikke før niårningen kom hjem fra skolen før sommeren, den uka hun lærte om insekter.

Før det har hun som regel svart med et skuldertrekk når jeg har spurt om skoledagen. Insekt-uka var det annerledes. Hun fortalte entusiastisk at meitemarken er både mann og dame og at en vanlig husflue er raskere enn et jettfly. Det gjorde inntrykk på både henne og meg.

I hovedsaken i dette nummeret av Utdanning har vi besøkt et klasserom ved Bønes skole i Bergen der dette er målet hver uke. Tre ganger i uka starter lærer Julie Hole dagen med minileksjoner for fjerdeklassingene. Nytt tema hver gang, enkle og litt sensasjonelle fakta. De begeistrer, sjokkerer og imponerer. Elevene skal skrive ned det de husker, og hjemmeleksen er å fortelle andre om hva de har lært. Ifølge Hole har det slått an hos både barn og foresatte.

Metoden, «Grej of the Day», er skapt av den svenske læreren Micael Hermansson. Han vil gjøre kunnskap kult igjen, forklarer han i et miniforedrag på nettet.

– Man husker det som er kort, sier Hermansson i intervjuet med Utdanning, og han forteller at elevene etter hvert også setter kunnskapen i sammenheng.

Sånn sett kan metoden til og med være en måte for å oppnå kompetansemålene i de nye læreplanene. Skal skolen drive dybdelæring, må den først lykkes i å pirre nysgjerrigheten og vekke lærelysten. Det er ikke alltid en like enkel jobb for lærerne når verktøykassa er fylt med samtidslitteratur, algebra og eldre norsk historie.

Hunnmyggen skapte i alle fall entusiasme hjemme hos oss. Det var lett å vise at vi var engasjert i skolearbeidet i insekt-uka. Vi kunne bytte ut det daglige «hva har du lært i dag da?», med mer konkrete spørsmål. Svaret ga niårningen gleden av å lære mamma og pappa noe de faktisk ikke visste.

Forskning viser at når foreldre er engasjerte, vekkes også barnets lyst til å lære mer. Slik blir vi også en bedre støtte for skolen i dens oppdrag.

Og det skal ikke stikkes under stol at blodsugende hunnmygg også skaper entusiasme i andre sammenhenger. Jeg kjenner mange som var mye eldre enn meg da de lærte om den i sommer.

● PBL-oppgjøret

Partene i PBL-oppgjøret: Espen Rokkan og Anne Lindboe fra PBL; Terje Skyvulstad, Utdanningsforbundet, Trond Ellefsen, Delta og Anne Green Nilsen fra Fagforbundet.

FOTO STIG BRUSEGARD/UTDANNINGSFORBUNDET

- Dessverre ikke et godt oppgjør

PBL og Utdanningsforbundet åpnet og avsluttet forhandlingene på én dag. Tariffoppgjøret for ansatte i Private Barnehagers Landsforbund endte med en ramme på 1,7 prosent.

TEKST Kaja Mejlbo

Nestleder i Utdanningsforbundet, Terje Skyvulstad, er ikke overrasket over at man ikke fikk til mer på grunn av situasjonen for norsk økonomi.

- Dette er dessverre ikke et godt oppgjør, men det er på linje med frontfaget og med samme ramme som alle andre arbeidstakere har fått denne høsten. Heldigvis fikk våre medlemmer et lønnstillegg allerede i januar, uttaler Skyvulstad.

I fjorårets oppgjør ble det avtalt særskilte hevinger av minstelønnene fra 1. januar 2020. Disse tilleggene, sammen med overhenget fra i fjor og forventet glidning for i år, gir en lønnsvekst som allerede er på 1,7 prosent.

Avtalen partene er enige om gir økt satsing på helsefremmende og forebyggende arbeidsmiljø, og økonomisk er resultatet på linje med frontfaget, skriver forbundet på sine hjemmesider.

Forhandlingene startet 5. oktober og ble avsluttet samme dag. I tillegg til Utdanningsforbundet deltok også Fagforbundet og Delta på arbeidstakersiden i tariffoppgjøret med Private Barnehagers landsforbund.

Partene ble enige om at det skal settes ned et partssammensatt utvalg som skal diskutere hvordan dagens tariffbestemmelser bidrar til et helsefremmende og forebyggende arbeidsmiljø som kan redusere sykefraværet og øke avgangsalderen.

Det er enighet om at man skal legge til rette for overgang til ny ordning med avtalefestet pensjon i PBL-området. Også her skal det nedsettes et partssammensatt utvalg som skal se på hvordan dette kan gjøres. Arbeidet til utvalget skal danne grunnlag for videre forhandlinger om overgangen i hovedoppgjøret i 2022.

● Statsoppgjøret

Meklingen i mål seks timer på overtid

Om morgenen 15. oktober ble det enighet i meklingen for de statsansatte.

Resultatet ligger innenfor en total ramme på 1,7 prosent. Det gis et generelt tillegg på 0,44 prosent fra 1. oktober. Ansatte i lønnstrinn 47-63 får 0,54 prosent. Det blir ikke lokale forhandlinger.

Guro Elisabeth Lind i Unio stat understreker at organisasjonen har vært opptatt av å ta samfunnsansvar i en vanskelig situasjon for norsk økonomi og arbeidsliv.

- Resultatet av meklingen er ikke noe vi jubler for, men det er et akseptabelt resultat for våre medlemmer i et veldig spesielt tariffoppgjør, sier Lind til NTB.

Rundt 2200 medlemmer av Utdanningsforbundet er omfattet av oppgjøret.

● Oslo-oppgjøret

Pensjon ble del av tariffavtalen

Tariffoppgjøret for ansatte i Oslo kommune sikret arbeidstakerne forhandlings- og streikerett om pensjon.

Også i Oslo endte oppgjøret med en ramme på 1,7 prosent. Alle får et generelt tillegg på 0,9 prosent, minimum 4400 kroner, med virkning fra 1. mai.

- Vi har sikret reallønnsvekst for alle medlemmer, fått bedre bestemmelser om videre- og etterutdanning med lønn, og det blir forhandlingsrett på pensjon, uttaler forhandlingsleder Aina Skjefstad Andersen i Unio Oslo på Utdanningsforbundets nettsider.

Hun trekker fram at pensjon nå endelig blir tariffestet, med forhandlings- og streikerett, slik det er i andre offentlige tariffområder.

- Dette har vært et viktig krav i Oslo som Unio og de andre organisasjonene sammen har krevd i mange år. Derfor er det svært gledelig at vi nå endelig har fått det til, sier hun.

Finansbyråd Einar Wilhelmsen (MDG) sier til NTB at han er fornøyd med at partene har blitt enige og sier han har forståelse for at arbeidstakerne vil avtalefeste pensjon.

I tillegg til Unio forhandlet Kommuneansattes Hovedsammenslutning (KAH), YS og Akademikerne på vegne av ansatte i Oslo kommune.

SYSTEMATISK TRENING GIR RESULTATER

www.arbeidmedord.no

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

Ypperlig for
lese- og
skrivekurs

BM og NN
Pris kr 520,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5 1. og 2. trinn.

God lesestart

- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 490,- + mva. Kop. or.

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6 1.-4. trinn

**Skap
skriveglede**
- To nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 520,- + mva. Kop. or.

LESEØVING 1 OG 2 1.-4. trinn

Effektiv
lesetrening
om dyr

BM og NN
Pris pr. hefte kr 520,- + mva. Kop. or.

15 LETTLESTBØKER

1.-7. trinn

3 oppgave-
samlinger

Lese- og
skrivekurs

BM og NN. Pris 50,- pr. bok.
Oppgaves. 520,- pr. stk. + mva. Kop. or.

SIRKELSERIEN 1-10

5.-7. trinn

2 oppgave-
samlinger

Lese- og
skrivekurs

BM og NN. Pris 50,- pr. bok.
Oppgaves. 520,- pr. stk. + mva. Kop. or.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

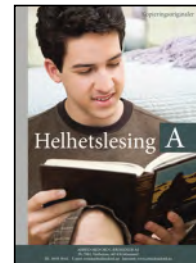
Mange lese-
strategier for
god læring

3 nivå
Fagtekster

BM og NN
Pris pr. hefte kr 490,- + mva. Kop. or.

HELHETSLESNING A-E

5.-10. trinn, vgs, vo.

Helhet -
detalj -
helhet

Fagtekster
To nivå

Kun BM. A-C kr 300,- pr. hefte + mva.
D-E kr 450,- pr. hefte + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1.-10. trinn.

Effektiv
lesetrening
To nivå

Salgssuksess

BM og NN
Pris pr. hefte kr 490,- + mva. Kop. or.

FORTELLINGER OG EVENTYR/ HODJA

5.-10. trinn,
vgs, vo
Mye trening

Begreper
Leseforståelse

BM og NN
Pris per perm kr 600,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

72 artikler
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening

Engelsk

BM og NN
Pris pr. hefte kr 490,- + mva. Kop. or.

UKENYTT

5.-10. trinn
41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!

BM og NN
Årsab. kr 1180,- + mva.
1/2 årsab. kr 650,- + mva.

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8

1. og 3. trinn

Motiverende
bøker for
leseopplæringen

Lyder, bokstaver
og leseforståelse

BM og NN
Pris pr. bok kr 55,-

ABC FOR MINORITETSPRÅKLIGE

Lese og skrive-
trenings på et
grunnleggende
nivå

BM og NN. Arbeidshefte kr 98,-
Oppgaveperm kr 800,- + mva. Kop. or.

LYDLEK

Gi alle en god lesestart!

Lekbetont
opplegg

Språklundene

5 permer + spillutstyr
kr 2 800,- + mva. Kop. or.

**DIGITALE
UTGIVELSER
AV DE FLESTE
HJELPEMIDLENE**

ARBEID MED ORD

www.arbeidmedord.no

Tlf.: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

● **Statsbudsjettet for 2021**

Steffen Handal: – En oppskrift

Utdanningsforbundets leder mener statsbudsjettet gir få svar og skaper større usikkerhet for kommunene. Han frykter kutt i skoler og barnehager neste år.

TEKST Kaja Mejlbo | Kaja@utdanningsnytt.no

– Vi var mest spent på kommuneøkonomien, men fikk ikke de avklaringene vi trengte. I stedet for å gi medlemmene våre og kommunene svar, skaper regjeringen stor usikkerhet, sier leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal.

7. oktober la regjeringen frem sitt forslag til statsbudsjett for 2021. Det var knyttet stor spenning til hvordan kommunene ville bli kompensert for sine ekstraavgifter i forbindelse med korona-pandemien. Regjeringens forslag er 2 milliarder kroner mer i frie inntekter til kommuner og fylker neste år. Og kommunalminister Nikolai Astrup (H) lover å dekke alle ekstraavgifter til koronapandemien. Penger for å dekke kostnader for i år vil bli en del av endringene – nysalderingen – som gjøres mot slutten av året.

– Jeg frykter at dette er en oppskrift for kutt, sier leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal.

– Du lar deg ikke berolige av at Astrup lover at «alle nødvendige utgifter skal dekkes»?

– Vi har spurt skolelederne om de er blitt kompensert for sine ekstraavgifter. Bare 8 prosent svarer ja. Jeg tenker at det egentlig er svar på det spørsmålet. I vår undersøkelse kommer det frem at det allerede er varslet kutt i skole- og barnehagesektoren. De garantiene og løftene regjeringen har gitt så langt, har således ikke hatt ønsket effekt, sier Handal.

Handal er dessuten sjokkert over at bevilgningene til nye læremidler i videregående skole i forbindelse med fagfornyelsen ikke er å finne i statsbudsjettet.

– Det er helt uforståelig!

– Kunnskapsministeren mener disse midlene ligger i rammetilskuddet til fylkeskommunene, og at de således har fått ekstra bevilgninger til nye læremidler?

– Det er en dårlig forklaring. Faktum er at skolene ikke har penger til å kjøpe inn nye lærebøker. Konsekvensen er at tilbudet til elevene er langt

fra optimalt. I videregående skole møter de i 20 prosent av tilfellene en ukvalifisert lærer, de går ofte i klasser på over 30 elever og har utdaterte læremidler. Er dette ambisiøst? Er det dette som skal forhindre frafall? spør Handal og fortsetter:

– Det er positivt at regjeringen bevilger penger til at avgangselever med hull i vitnemålet skal fullføre videregående. Men i stedet for å reparere burde de satse på å ruste opp. Det inkluderer mer penger til utstyr på yrkesfag. Vår siste undersøkelse viser at manglene er store. Enkelte steder er utstyrssituasjonen rett og slett en helserisiko.

Forbundslederen peker på at han også gjerne skulle sett at det var satt av penger til å øke pedagogtettheten i barnehagene også, men det nevner ikke statsbudsjettet noe om. Derimot er det satt av 230 millioner kroner til videre satsing

på å utdanne lærerspesialister.

– Regjeringen følger opp sin egen satsing slik de har sagt de vil gjøre. Problemet er at den ordningen mangler legitimitet hos lærerprofesjonen. Det kan den få, men da bør regjeringen snarest sette seg ned med oss slik at vi kan se på hvordan, sier Handal.

– Budsjettforslaget fjerner ikke faren for kutt i skoler og barnehager, advarer Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

ARKIVFOTO JØRGEN JELSTAD

for kutt

Økt vikarbruk og strenge smittevernstiltak i forbindelse med korona-pandemien har ført til ekstraavgifter for skoler og barnehager. Kompensasjonen til kommunene er et sentralt tema i debatten om regjeringens forslag til neste års statsbudsjett.

ARKIVFOTO JOAKIM S. ENGER.

Krangler om koronastøtte

– Regjeringen legger ikke pengene på bordet for å kompensere kommunesektoren for koronatiltak. I stedet foreslår de å kutte 100 millioner til bemanning i barnehagene, sier Torstein Tvedt Solberg (Ap).

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– I forslaget til statsbudsjett er det satt av 100 millioner kroner mindre til bemanning i barnehagene. Det skjer i en tid da vi heller burde satse, og mens mange barnehager sliter med å oppfylle bemannings- og pedagognormen fordi de ikke har penger til vikarer. Gitt den økonomiske situasjonen kommunene er inne i som følge av pandemien, kunne regjeringen latt være å avvike denne overgangsordningen nå, sier Solberg.

– Regjeringen har satt av to milliarder kroner i frie midler til koronatiltak. Hjelper ikke det?

– Siden dette er frie midler, finnes det selvsagt ingen garanti for at disse pengene kommer barnehagene til gode. Det gjør oss svært urolige. Regjeringen gir nå en dyster beskjed til alle landes skoler og barnehager, sier Torstein Tvedt Solberg.

– Det er noe ureddelig av Torstein Tvedt Solberg å kritisere regjeringen for å bruke 100 millioner mindre til bemanning i barnehagene. Han er jo

Torstein Tvedt Solberg (Ap) mener regjeringen kommer med tomme løfter i statsbudsjettet.

FOTO VIDAR RUUD/NTB

fullstendig klar over at dette var en midlertidig overgangsordning. Regjeringen vedtok og iverksatte overgangsordningen for å oppfylle bemanningsnormen, og nå er det kun ti kommuner igjen som ikke oppfyller den, sier stortingsrepresentant Mathilde Tybring-Gjedde (H).

– Men når det gjelder pedagognormen, er regjeringen ikke i mål?

– Nei, der ligger vi nå på rundt 43 prosent, og målet er 50 prosent, så her jobbes det videre. Vi ønsker flest mulig kvalifiserte barnehagelærere, sier hun.

– Hva med koronakompensasjonen, er den god nok?

– Regjeringen var tydelig på at kommunene skal bli kompensert på grunn av pandemien, og det kommer en tilleggsinnstilling i november. Men jeg må minne Arbeiderpartiet om at regjeringen har bevilget 20 milliarder kroner

i koronakompensasjon, og nå bevilger vi 2 milliarder til i frie midler. Disse pengene går inn i rammen til fylkeskommuner og kommuner. Regjeringen vil ikke detaljstyre om kommunene skal bruke penger på skole, helse eller andre oppgaver. Men vi mener helse og skole er de viktigste oppgavene kommunesektoren har. Da forventer vi at barn og unges læring og oppvekst blir prioritert av kommunene, sier hun.

KS: – Barnehagenormene er underfinansiert

Det mangler en milliard kroner på å dekke utgiftene til skjerpa bemannings- og pedagognorm i barnehagene, mener KS.

TEKST Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Pedagog- og bemanningsnormene setter tak på antall barn per ansatt. Det har ført til merkostnader for kommunene som ikke er kompensert; heller ikke gjennom dette forslaget til statsbudsjett, ifølge KS.

– Dette budsjettforslaget innebærer en underfinansiering på en milliard kroner, sier Gunn Marit Helgesen, 1. nestleder i KS.

Hun representerer Høyre, men er urolig for flere deler av budsjettforslaget som ble lagt fram av

hennes partifelle Jan Tore Sanner 7. oktober.

– Det er grunn til uro for utviklingen i kommunene. Mange sliter med å opprettholde et godt velferdstilbud, og de vil fortsatt slite med dette forslaget. Vi trenger en generell styrking av kommuneøkonomien for å holde oppe velferden. Men dette er et stramt budsjettforslag, konstaterer Helgesen.

Av den foreslåtte realveksten i kommunesektorens frie inntekter på 2 milliarder kroner skal 1,6 milliarder gå til kommunene, mens fylkeskommunene skal få 0,4 milliarder. I budsjettforslaget anslår regjeringen de totale inntektene til kommunesektoren for neste år til 580,7 milliarder kroner, en økning på 3 prosent fra i år.

Kompensasjon ved permittering

Vil stenge for nye lærlinger

Lærlinger skal etter 1. november ikke lenger garanteres full lønn gjennom kompensasjonsordningen, foreslår regjeringen. Dette reagerer SV kraftig på.

TEKST Wenche Schjønberg,
redaktør i Yrke | ws@utdanningsnytt.no

Ordningen sikrer lærlinger 100 prosent av lønnen hvis de mister lærlingplassen eller permitteres.

– Ordningen må videreføres ut 2020, sier Solfrid Lerbrekk, SVs representant i Stortingets arbeids- og sosialkomité.

Hun mener ordningen minsker risikoen for arbeidsgiver og kan bidra til at flere tar inn nye lærlinger: – I mange bedrifter er det hovedregel at dersom permitteringer skal lærlinger så langt som mulig skånes. Det er lettere for bedriftsleder å ta inn lærlinger dersom man med sikkerhet at ved en eventuell og midlertidig permittering får lærlingen full lønn, sier hun.

Ifølge leder Bjørnar Moxnes har Rødt foreslått å sette av 417 millioner kroner til bransjeprogram for kompetanseutvikling og omstilling, full inntektssikring for ledige lærlinger, styrking av yrkesfag, økt lærlingtilskudd og at flere sikres lærlingplass. Av dette skal 316 millioner gå til styrking av yrkesfag og økt lærlingtilskudd.

– Rødt fikk gjennomslag for at lærlinger skulle sikres inntekt på nivå med lærlinglønnen, noe som har kommet over 3000 lærlinger til gode, sier han.

Også Senterpartiet mener at det haster med å sikre lærlinger utdanningsløpet deres, og at flest mulig får fullført med fagbrev.

– Fylkene burde også hatt større økonomisk handlingsrom til å følge dette opp, sier stortingsrepresentant Marit Knutsdatter Strand.

– Hotell- og restaurantlærlinger ble særlig hardt rammet under pandemien. Hva kan gjøres?

– Vi har foreslått mer til lærlingtilskudd og utstyr. Bedre økonomi i lærlingordninga ville kanskje bidra til færre permitteringer. Opplæringskontorene bør involveres, sier Strand.

Inntektssikringen for lærlinger kan bidra til at flere tar inn nye lærlinger, mener Solfrid Lerbrekk (SV) i Stortingets arbeids- og sosialkomité. Bildet viser en lærling i Forsvaret.

ARKIVFOTO KARI OLIV VEDVIK

Kompensasjon til lærlingene

• Vedtatt av Stortinget 3. april i år, med virkning fra 30. mars.

• Sikrer lærlingene en kompensasjon på 100 prosent lønn av 12.482 kroner hver måned og 62,4 prosent av dette, opp til 49.929 kroner.

• Kompensasjonen beregnes fra lønnen lærlingen hadde ved permittering eller opphør av læreplass.

• For å få tilgang til ordningen må lærlingen søke dagpenger hos Nav på vanlig måte.

• Regjeringen vil stenge ordningen for lærlinger som permitteres eller mister læreplassen fra 1. november i år.

• Regjeringen foreslår også å videreføre ordningen for dem som allerede er omfattet av den, eller blir det, frem til 31. oktober, inntil maksimal stønadsperiode på 52 uker.

– Det viktigste er at ingen havner bakpå

– Det viktigste vi kan gjøre for lærlinger og elever i videregående, er å sørge for at ingen havner bakpå i opplæringsløpet sitt.

– Vi samarbeider tett med partene i arbeidslivet og jobber på flere områder for at lærlinger får fullført læretiden, sier statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Anja Johansen (V).

Hun viser til at regjeringen i vår lanserte Utdanningsløftet 2020 på 1,6 milliarder kroner til kompetansetiltak og bedre kapasitet i utdanningene

på alle nivå.

– Hva mener regjeringen må gjøres for å sikre lærlingene nå?

– I Utdanningsløftet 2020 har vi blant annet bevilget 350 millioner kroner til tiltak for lærlinger, inklusive 175 millioner som fylkeskommunene kan bruke til å rekruttere lærebedrifter eller stimulere andre hardt rammede lærefag. Det er også bevilget 170 millioner kroner til å øke lærlingtilskuddet for alle kontrakter med 4250 kroner i høst, svarer Johansen.

Aktuelt navn

Klar for nye tøffe tak

Drøye året er gått siden Marte Gerhardsen startet omorganiseringen av Utdanningsetaten i Oslo. Helt vindstille har hun ingen ambisjon om at det vil bli.

TEKST OG FOTO | Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

● Marte Gerhardsen (48)

Hvem
Direktør i Utdannings-
etaten i Oslo

Aktuell
Har brukt ett år på å omorganisere Utdanningsetaten. Ny ledelsesmodell ble vedtatt våren 2020. Nå er ny ledergruppe på plass og fire satsingsområder prioritert.

«Vi har jobbet med å flytte en del beslutninger ned i organisasjonen.»

I mars varslet du en omorganisering av Utdanningsetaten. 22 direktører skulle bli til seks. Nå teller dere 27. Hva skjedde?

Vi er 27 direktører, men et lederteam på fem. Det gjør det enklere å få til strategisk ledelse. Jeg har stor tro på de grepene som er gjort. Målet er å bli en enda bedre og tydeligere skoleeier og en bedre medspiller for skolene.

Da du tiltrådte, lovte du å være tydelig på retning, men ikke for detaljorientert. Hvordan gjør du det?

Vi ønsker å ha en mer enhetlig oppfølging av skolene med felles maler. Nå har vi pekt ut fire satsingsområder: norskspråklige ferdigheter, digitalisering og læringsteknologi, inkludering og mangfold og laget rundt eleven. Samtidig vil vi gi skolene tillit og handlingsrom til å ta beslutninger på sine fagområder. Vi har jobbet med å flytte en del beslutninger ned i organisasjonen, nærmere de som har mest kunnskap om skolehverdagen. Det er et langsiktig arbeid, som bare så vidt har startet.

I Oslo-budsjettet er det foreslått å kutte 60 millioner kroner i budsjettet til administrasjonen i Utdanningsetaten. Hvordan skal du få til det?

Det er en veldig krevende situasjon. Vi er en etat med 17.000 ansatte, og en stor del av det vi har ansvar for, er lovpålagte oppgaver. Det vi først og fremst er opptatt av, er at dette ikke skal gå ut over elevenes læring og utvikling.

Læringsmiljøteamets leder og flere medarbeidere gikk nylig av i protest. Hva er grunnen?

Det jeg kan si, er at jeg er veldig lei meg for at de slutter. Dette er flinke folk som jeg gjerne skulle

hatt med meg videre. Jeg håper at de av dem som har søkt permisjon, vil komme tilbake.

Under en høring i starten av oktober sa bystyremedlem Hallstein Bjercke (V) at han har fått meldinger om opprør, frykt og misnøye knyttet til omstillingsprosessen i etaten. Hva sier du til det?

Endring er alltid krevende, og i Utdanningsetaten har det vært få organisatoriske endringer de siste 18 årene. Jeg vil likevel si at det har gått bra, mye takket være samarbeidet med fagforeningene og hele medbestemmelsesapparatet. Det gjør at vi i høst, med ny organisasjonsmodell, kan starte arbeidet med de fire prioriterte satsingsområdene.

Er det altså ikke noe grunnlag for kritikken?

I en så stor omorganiseringsprosess kan mange selvsagt ha følt seg utrygge og usikre på hva som vil skje framover. Det har jeg stor respekt for. I tillegg har det vært en viss utålmodighet og forventning om at vi skulle få til store endringer på kort tid.

Ifølge Bjercke har det vært uro i Utdanningsetaten siden Inga Marte Thorkildsen (SV) ble byråd. Stemmer det?

Vi har mange engasjerte medarbeidere, og skole er et felt som får stor politisk oppmerksomhet. I Oslo toppet konflikten seg med Astrid Søgne som direktør, før jeg kom inn. Det preger selvsagt hele Oslo-skolen. Jeg tror ikke vi skal ha noen ambisjon om at alle kommer til å være enige om alt framover heller, men jeg håper vi er enige om å jobbe sammen for å gjøre Oslo-skolen enda bedre. Det strever vi mot.

Fengande ● grej

Eit hint, ein gjetteleik og ein mikroleksjon får opp læreviljen i fjerdeklassen til Julie Hole i Bergen. «Grej of the Day» har dei henta frå Sverige.

TEKST Maria Pile Svåsand FOTO Silje Katrine Robinson

Det er nesten heilt stilt i klasserommet på barneskolen Bønes i Bergen, men ikkje heilt. Hender i været er akkurat så ivrige at ein kan høyre dei, dei veivar litt, og niåringane seier «her her her» heilt bak i ganen på innpust.

Då kontaktlærer Julie Hole endeleg peikar på ein av gutane på fyrste rad, er det ein heil gjeng som sig litt saman på stolane sine.

«Amazonasjungelen!»

Tre dagar i veka startar omtrent sånn, berre at Amazonas er skifta ut. Med taco, Eiffeltårnet, binders, Mount Everest eller eit anna av verdas underverk. Elevane fekk eit hint i går, «Sør-Amerikas grøne teppe», no får dei ein såkalla mikroleksjon om emnet.

– Visste de at dovendyret berre bæsjar ein gong i veka?

Utsegna fungerer som den skal og gjer store augo, måpande munnar, latter.

Sysken og vener får høyre om lærdomen

«Grej of the Day» har blitt ein fast start på dagen tre gongar i veka i fjerde klasse på Bønes skole etter at Hole høyrde om konseptet via Facebook. Konseptet er å lære fort om noko konkret og å fortelje vidare om det har slått an.

– Me hadde ikkje peiling på kor mykje dette kom til å påverke klassen, men det har det verkeleg, seier Hole.

Kontaktlærer Julie Hole fortel Halvor Holme Sandvik og Thea Sofie Dale om rosa delfinar og dovendyr i Amazonas.

«Nokre av gutane i klassen som vanlegvis ikkje vil skrive noko som helst, skriv no lett ei heil side.»

Julie Hole, kontaktlærer

Ho fortel at dei får tilbakemelding frå foreldre som høyrer borna fortelje sysken og vener om det dei har lært.

Det kan verke som om Grej of the Day har kome nærare slagordet om at kunnskap er kult. Men tek det ikkje mykje tid?

– Nesten som morgongymnastikk

– Det tek om lag 20 minutt dei morgonane me har det, men det verkar nesten som morgongymnastikk. Elevane får eit boost, og me rekk faktisk å gjere like mykje i resten av timen som me pleier gjere utan å ha ei grej i starten, seier Hole.

Etter forelesinga får elevane bruke litt tid på å teikne noko frå presentasjonen og skrive ned favorittfakta.

– Det er nokre av gutane i klassen som vanlegvis ikkje vil skrive noko som helst, og no skriv dei lett ei heil side, fortel Hole.

Eit heilt nytt syn: papirkart

I heimelekse skal elevane fortelje om det dei lærte til nokon andre. Veldig ofte fortset greja litt i dagane som følgjer, for då er det plutsleg nokon som har ei mor som har vore på den kinesiske muren eller ein onkel som har dykka i Marianegropa.

– Me tek oss alltid tid til å høyre dei historiene. Eg lar elevane gå bak til kartet for å sjå på det om dei har lyst, fortel læraren.

Bak i klasserommet heng eit stort verds kart. Frå små knappenåler festa på staden der greja dei har lært om er, går det raud tråd ut til eit bilde av greja.

Det store papirkartet, det som ein gong var sentrum i eit kvart klasserom, har altså stått opp igjen. For mange av elevane var det eit heilt nytt syn.

– Då me hengde det opp, var det veldig mange av elevane som gjorde store augo. Dei har kanskje berre sett det på ein skjerm og er ikkje vane med denne typen total kart. Fleire kommenterte til dømes kor lite USA eigentleg er, seier Hole.

Det verkar jo nesten for godt til å vere sant, at ti minuttars foredrag om ting elevane kan finne på Wikipedia i løpet av minuttar, skal kunne utgjere så stor forskjell.

Julie Hole er relativt frelst. Ho seier dei tre kontaktlærarane deler på å lage leksjonane, og at tida det tek frå timane, er verd det i læreviljen dei får igjen. I tillegg er grejene dei vel frå læreplanen. Når ein kjem til eit relevant tema seinare, vil elevane kjenne det igjen.

«Grejen» slår an i Noreg

Den svenske Facebook-gruppa om «Grej of the Day» har om lag 40.000 medlemmer, den norske rundt 2700. I den norske gruppa fortel fleire om forsøk med metoden. Det er mellom anna lagt ut innlegg om grejer i både Asker og Stavanger. Av fire bøker «oppfinnaren» Micael Hermansson

har skrive om fenomenet, er to komne ut på nederlandsk og ei på engelsk. Hermansson har besøkt lærarutdanninga i Tromsø og fortel at fleire og fleire lærarar i Noreg kontaktar han.

På nippet til å slutte som lærar

Det heile starta som eit litt desperat forsøk på å få ein vanskeleg klasse i Nord-Sverige til å følgje med i timane.

– Klassen eg hadde, var uroleg, og elevane syntest skulen var ei pest og ei pine. Eg var på nippet til å slutte som lærar, men ville teste nokre idear fyrst, fortel Micael Hermansson.

Med kjappe morgonleksjonar om éin konkret ting var målet til Micael enkelt: – Det er litt klassisk at om ein spør elevane kva dei har lært på skulen i dag, svarar dei «ingenting spesielt». No hadde dei i alle fall noko å seie.

Forteljarstilen var viktig, det skulle vere spennande og eventyrlig. Og alltid avslutte med eit «wow». Målet er at kunnskap skal vere kult.

700 grejer

Leksjonane slo an. Dei neste seks åra hadde Hermansson 700 slike grejer. Sidan 2016 har han levd av å halde foredrag og skrive bøker om konseptet. Lærarar i ei rekke land har kopiert det.

– Det er utrøleg moro! Eg har alltid vore fascinert av kunnskap, og tenker kanskje at skulen ikkje lukkast heilt. Ein tenker at skulen er keisam, og at han kanskje ikkje alltid gjer alt for at elevane skal ha lyst til å lære og ynskje meir kunnskap, seier Hermansson.

Etter at den trøblete klassen hadde hatt Grej of the Day dagleg ei stund, vart det ein viktig del av kvardagen deira.

– Elevane ville ikkje bli sjuke, og om eg hadde vore vekke ein dag eller to, stod dei og venta på meg på parkeringsplassen og lurte på om me kom til å ta igjen dei grejene dei hadde gått glipp av.

Medan målet var å få ein klasse som høyrde etter i timane og kunne gå heim og fortelje om noko dei hadde lært, fekk han noko meir.

– Dei vart utrøleg gode til å setje ting i samanheng og knyte kunnskapen i hop. Og så blei dei så nysgjerrige på så masse! Eg fekk beskjed frå biblioteket om å seie ifrå om kva me skulle ha om, for det kom så mange elevar etterpå.

Hintet gjer hjernen klar

Konseptet har blitt meir gjennomtenkt og grunna i forskning etter kvart.

– Nokon kjem med kritikk om at det berre er quiz-kunnskapar, men ein hugsar det som er kort, og kunnskapen er som puslebitar. Elevane sette dei lærte i andre fag seinare i samanheng med det dei lærte av Grej of the Day, og dei skjønna også sjølve at alt heng saman, seier Hermansson.

«Grej of the Day»

Funne opp av lærar Micael Hermansson.

Elevane lærer om ein konkret ting kvar gong, etter ein modell i fire steg:

1. Eit hint eller ei gåte om kva det er dagen før leksjonen.
2. Gjetteleik og ein mikroleksjon på åtte-ti minuttar om emnet neste dag. Her er det viktig med ei personleg og forteljande formidlingsteknikk og wow-faktor.
3. I lekse skal elevane fortelje om greja til nokon andre.
4. I klasserommet har ein eit kart med bilde av alle grejene.

Thea Sofie Dale

Kva likar du med GOTD?
- Me lærer ting fortare enn elles,
og så slepp me å sitte og rekne ut ting.

Kva er favorittgreja di?
- Eiffeltårnet.

Fire på gangen om «Grej of the Day»

Halvor Holme Sandvick

Kva likar du med GOTD?
- Å lære ting om underverk
og å teikne.

Kva er favorittgreja di?
- Marianegropa!

Jakob Lien Teigland

Kva likar du med GOTD?
- Å høyre om plassar ein kan reise til.

Kva er favorittgreja di?
- Den rosa innsjøen i Australia.
Den viste eg til vesle-
systema mi.

Norah Theodorsen Mong

Kva likar du med GOTD?
- Det er kjekt å lære om ting, og at me
får gjette kva det er.

Kva er favorittgreja di?
- Eiffeltårnet! Det er laga av
Gustave Eiffel.

«Dei vart
utruleg gode
til å setje ting
i samanheng
og knyte kunn-
skapen i hop.
Og så blei dei
så nysgjerrige
på så masse!»

Micael Hermansson,
svensk lærar

Han fortel vidare korleis hintet dagen før vekker før-tenking, som gjer hjernen klar til å lære, om metoden med å lære som historieforteljing og wow-effekten, som gjer at ein hugsar ting betre. Når ein attfortel noko, hugsar ein det betre sjølv også.

– Etter å ha starta med dette, sette eg meg inn i forskinga rundt læring. Alle stega i konseptet gjer at det funkar totalt sett. Det er ikkje forska på Grej of the Day, men alle stega i det er det allereie forska på.

Læreplanen er ein del av det heile

Hermansson starta med å tenke gjennom kva som gjorde at han sjølv lærte ting, og kva som gjorde det moro. Grej of the Day vart resultatet, men læreplanen var heile tida ein del av det.

– Ein del misforstod og tenkte at me berre hadde om dei morosame tinga som Pokémon eller sånt, men alt er spennande! Jobben min som pedagog er å få elevane til å skjone det, men det tok meg 25 år som lærar å forstå at dei trengde eit wow, seier han.

Om ein ser TedX-foredraget til Micael Hermansson på YouTube, kan ein kanskje skjone at han kan få det meste til å bli spennande. Mykje av effekten ligg i ei energisk og kreativ forteljing, og det er ikkje utan grunn at den neste boka hans vil handle om presentasjonsteknikkar. Skal ein skape den same effekten og interessa frå born og ungdom, er det

kanskje greitt med noko av den same energien. Men gründeren poengterar at ein må følgje ideane bak Grej of the Day for at det skal fungere.

– Ein må halde det kort. Det kan ikkje berre vere ein dårleg leksjon om noko. Men om ein følgjer konseptet skikkeleg, torer eg nesten love at det funkar.

Han er også opptatt av at ein må ha meir enn ei grej i veka.

– Det blir jo berre 25–30 i året eller noko sånt. Ein kan tenke at fire gongar i veka er mykje, men det verkar best då. Ein legg opp spor til ting ein skal lære om seinare på den måten. Då mine elevar til dømes skulle lære om Frankrike, visste dei allereie masse frå Grej of the Day utan at dei visste det sjølve eingong, seier Hermansson.

Forskar er ikkje så imponert

Medan tilhengarane av Grej of the Day er begeistra, er professor Kirsti Klette ved Institutt for lærarutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo, litt meir dempa.

– Det er eit opplegg med positive sider. Men at det er ein «wow»-effekt og revolusjonerande? Nei, seier ho.

Klette meiner dette er eit konsept som blandar meir tradisjonelle undervisningsmetodar med nye. Ho kunne godt tenke seg å sjå forskning på det.

– Dette er ein strategi for veldig faktuell kunnskap. Det hadde vore interessant å forske på kor mykje av den kunnskapen elevane hugsar over tid, seier ho.

Ho trur likevel det er positivt at programmet har så klare rammer, med eit hint på førehand og ikkje minst at elevane skal fortelje kva dei har lært.

– Eg trur systematisering er bra. Det er nesten noko rituelt, som barnehagen si samlingsstund. Det gir elevane moglegheit til å komme med sine forslag til grej, og definere innhaldet noko. Det er noko me ser i forskinga vår at dei ofte kjenner lite på, seier Klette.

– Er dette ein metode fleire skuleklassar bør bruke?

– Tja. Det er heilt ok i utgangspunktet, og greitt å bruke åtte-ti minuttar dagleg på. I den grad det finst einigheit om noko som gjeld undervisning, er det at variasjon er bra. Så ein må ikkje henge seg heilt opp i éin ting, men tenke bevisst rundt kva ulike metodar og arbeidsformer kan bidra til, seier Klette.

Middagssamtale kvar dag

Tilbake i Bergen har foreldra til borna på Bønes skole fått merke den nye undervisninga. Elevane får nemleg eksplisitt beskjed om å snakke om Grej of the Day heime.

– Dette er oppe kvar dag rundt middagsbordet. Til og med veslesyster i fyrste klasse heng med på grejene, seier Kine Forstrønen Dalen, som er mor til Emil i klassen til Julie Hole.

Ho seier både kameratane og resten av familien engasjerer seg sterkt om å finne ut av kva som er neste dags grej.

– Då må vi ned og hente globusen, og alle er veldig engasjerte. Me foreldra får leietråden i foreldregruppa på Facebook, og eg syns det har gjort mykje godt for miljøet at me har dette felles, seier Dalen.

Ho merkar også at Emil hugsar godt det han har lært om grejene.

– Det er jo allmennkunnskap, og det blir små drypp som gir knaggar å henge kunnskapen på seinare. Om dei til dømes ser noko om Australia på TV, kjem dei på den rosa innsjøen dei har lært om der, seier ho.

Favoritten er Marianegropa

Med sin grøne dress og glitrande joggesko fortel Bønes-lærer Julie Hole engasjert og gestikulerande om rosa delfinar i Amazonas. Noah André rekker opp handa og fortel om ein onkel som har møtt ein anakonda. Han får æra av å feste bilde frå Amazonas til tavla bak i klasserommet med ein raud tråd inn i kartet og midten av Sør-Amerika. Etterpå skal klassen teikna noko frå dagens leksjon.

– Det er ein frosk og ei drone, fortel Jakob Lien Teigland om teikninga si.

Eit av bilda i presentasjonen viste ei urfolkstamme som var teke høgt ovanfrå. Diskusjonen gjekk kjapt om det var ei drone involvert eller ikkje.

– Eg har også teikna drone! Og ein som er redd for den, fortel Halvor Holmevik Sandvik frå andre sida av bordet.

Fleire har valt å skrive ned fakta om dovendyret som berre bæsjar ein gong i veka. Andre nemner grøn lunge og merkelege dyr. Fleire i klassen har Marianegropa som favoritt-grej. Dei veit ikkje heilt kvifor. Den er litt mystisk, veldig djup. Og så går det jo faktisk an å reise dit.

Og leietråden til neste dag?

160 etasjar og verdas høgaste.

Et helt genialt verktøy for grunnleggende matematisk forståelse.

Grunnlaget desimalsett er det nyeste og mest moderne verktøyet for dybdelæring i matematikk, beregnet for elever i småskolen. Og det er ikke skjermbasert, hvis det var det du trodde. I all sin enkelhet, er det et desimalsett bestående av kvadratkuber, staver og plater for å konkretisere titalssystemet og bygge den grunnleggende matematiske forståelsen. Det kan brukes til å visualisere ethvert regnestykke innenfor de fleste regnearter. Konkret, praktisk og moro, helt i tråd med kompetansemålene i den nye læreplanen.

Til settet følger en serie undervisningsopplegg, pluss eksempler på oppgaver. Utviklet av Gunvor Sønnesyn ved Pedverket kompetanse. Produsert i solid norsk tre. Hel ved, med andre ord.

For mer informasjon og bestilling, gå inn på www.pedverket.no

**PEDVERKET
KOMPETANSE**
www.pedverket.no

«Alle politikere bør være takknemlige for at de blir feilsitert. Ellers ville som regel deres uttalelser ha vært for lite originale»

Gudmund Hernes (1941–) sosiolog og tidligere kirke-, utdannings- og forskningsminister

● Fråfall i skolen

Fleire ungdomar kjem tilbake i skolen

Forsterka innsats for unge fekk ungdommane inn i skule igjen, men det var ikkje fleire som begynte i jobb.

ILLFOTO ERIK M. SUNDT

Forsterka innsats i Nav har fått fleire ungdomar utan sysselsetjing tilbake i skolen.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

I 2017 innførte Nav forsterka ungdoms-innsats, der målet var å få fleire unge som korkje var i jobb eller utdanning i aktivitet. Nå har forskingsstiftinga Fafo evaluert tiltaket. Rapporten «Tid for aktivisering» viser at innsatsen har ført til at fleire ungdomar vender tilbake til skolen.

Auken i kor mange ledige ungdomar som er komne i aktivitet mellom 2016 og 2018, altså kort tid før og etter innføringa av ungdomsinnsatsen i 2017, er på tre prosent. Det er likevel nok til at Fafo-forskar Anne Hege Strand konstaterer overfor Utdanning at innsats gir resultat. Heile auken i aktivitet blant desse ungdomane skuldast at dei unge har tatt fatt på utdanning igjen. Det er ikkje fleire som begynner i jobb.

● Matematikk-OL

Gull og bronse til norske ungdommer

Andreas Alberg gikk helt til topps i Den internasjonale matematikkolympiaden (IMO), som ble avsluttet 25. september.

Det er første gang siden 2008 at en norsk deltaker tar gull i denne konkurransen, ifølge en pressemelding fra Matematisk institutt ved Universitetet i Oslo. Andreas Alberg går siste året på Oslo katedralskole. I tillegg vant Elias Ekern Baird bronsemedalje. Han var elev ved Danielsen videregående skole i Bergen og studerer nå ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim.

Konkurransen, der ungdom fra over 100 land møtes årlig for å kjempe om medaljer, ble i år arrangert for 61. gang. Denne gangen skulle den holdes i St. Petersburg i Russland, men på grunn av covid-19-pandemien ble den i år gjennomført digitalt.

Oppgavene var hentet fra kategoriene algebra,

Andreas Alberg fra Oslo tok gull i matematikk-OL.

geometri, tallteori og kombinatorikk. Oppgavene er særdeles vanskelige og går langt ut over det norske elever er vant til fra videregående skole, går det fram av pressemeldingen.

De som ønsker å se oppgavene og kanskje bryne seg på dem selv, finner dem her: www.imo-official.org

● Folkehelse og livsmestring

Gratisressurs for folkehelse og livsmestring

Ålesund kommune har utvikla undervisningsmaterialet Livet&Sånn som ein del av Program for folkehelse i kommunane med støtte frå Møre og Romsdal fylkeskommune.

På nettstaden finn ein materiale for barnehage, 1.-7. trinn og 8.-10. trinn. Det er primært laga på nynorsk, og det er lagt ut ope på <https://www.livetogsann.no> slik at andre kommunar, skular og enkeltlærarar kan bruke dette, utan at det kostar noko.

Den siste filmen Livet&Sånn har laga, «Venner på skulen» <https://youtu.be/cn0MDhbdR8> nærmar seg 80.000 avspelingar på Youtube i løpet av vekene skuleåret har vart.

● Kryssordløsning

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Vinnere av kryssord i nr 11

Vinnerne av kryssordet i Utdanning nr. 11/2020 er: Aud Karin Nesfeldt, Ås, og Sissel Thuen, Kopervik. De vil få tilsendt hver sin boksjepp på kr. 500,-. Vi gratulerer.

● Frankrike

Læreren og tatoveringsentusiasten Sylvain Helaine ble flyttet fra en barnehagejobb. Her poserer han for fotografen i Palaiseau sør for Paris.

FOTO CHRISTOPHE ARCHAMBAULT, AFP / NTB

Uønsket i barnehagen

Mer fulltøvert enn Sylvain Helaine (35) kan man vel neppe bli. Ifølge ham får barna sjokk første gang de ser ham, men det går fort over når de blir kjent med ham.

Både kroppen, ansiktet og tungen til Sylvain Helaine er dekket med tatoveringer. Dessuten har han ad kirurgisk vei fått endret det hvite i øynene til svart.

Nå har han røpet at han ble flyttet fra en jobb i en barnehage, etter at foreldre klaget over at han skremte barnet deres, skriver nyhetsportalen Asiaone.com.

Sylvain Helaine, som er utdannet lærer, medgir at barn og foreldre blir bestyrtet første gang de ser ham, men at det gir seg ved nærmere bekjentskap.

I fjor underviste han i en barnehage i en forstad til Paris. Der klaget foreldrene til en tre år gammel gutt til myndighetene. Sønnen deres, som ikke ble undervist av Helaine, skal ha hatt mareritt etter å ha sett ham. Et par måneder senere informerte skolemyndighetene Helaine om at han ikke lenger

skulle arbeide med barnehagebarn.

En talsmann for lokale utdanningsmyndigheter sa at det ble inngått en avtale med Helaine om å flytte ham bort fra undervisningsbarnehagen. Elever under seks år «kan bli skremt av hans utseende», sa talsmannen.

● Kina

Barnehagelærer dømt til døden

En lokal folkedomstol i Jiaozuo i den sentralkinesiske provinsen Henan dømte barnehagelæreren Wang Yun, som forgiftet 25 barn, hvorav ett døde, til døden. Det melder den landsdekkende engelskspråklige dagsavisen Global Times.

Ifølge domstolen hadde Wang natriumitritt i grøten til barn som en annen barnehagelærer var

● USA

Førskolelærer driver matutdeling

Da pandemien rammet, innså førskolelærer* Margaret Norris i staten Maryland at familier ville være i trøbbel, forteller WSLS-10, nettstedet til tv-stasjonen WSLS-TV.

– Denne uken er det 133 poser. Ett hundre til samfunnshuset, 33 klar for nødleveranser, sier hun til WSLS-10.

Da skolene stengte, skjønte alle lærerne at nok mat til elevene ville bli et sikkerhetsmoment, ifølge Norris. Selv kjøpte hun så mye mat som hun hadde råd til, sorterte ris og bønner i mindre porsjoner sammen med to hjelpere og delte dem ut på det lokale samfunnssenteret.

Ved hjelp av donasjoner fra venner og familie og hjelp fra samfunnet, har de vært i stand til å fortsette utdeling ukentlig.

Norris sier til nettstedet at sultne barn lærer dårlig, både i ekte og virtuelle klasserom. Hjernene deres må få næring, og de må vokse ordentlig.

– Dette er ikke veldedighet. Dette er solidaritet. Deres barn er mine barn, og alle må de få mat, sier hun.

Hun vil fortsette matutdeling så lenge behovet er der.

(*I USA er den ettårige «kindergarten», der barn begynner når de er fem år, vanligvis en del av skolevesenet, red.anm.)

Margaret Norris og medhjelpere deler ut solid kost til elever siden skolene er stengt.

FOTO PIXABAY

Terje Løken retter kraftig skyts mot arbeidsgiver:

– Systemet sviktet totalt

Terje var dødssyk med covid-19 og hørte ikke noe fra arbeidsgiver på åtte uker.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no FOTO Erik M. Sundt

Det er 5. mars i Nærnes i Asker kommune i Viken. Terje Løken (57) kjenner seg dårlig. Han har influensalignende symptomer. Vondt i kroppen, sår hals og stigende feber. Et par dager tidligere har han vært i et møte med ledelsen på Nærnes skole, der han jobber som lærer. Han har akkurat blitt friskmeldt etter en sykemeldingsperiode på grunn av migrene og gleder seg til å begynne i jobb igjen. Men nå er han skikkelig syk.

En uke senere blir Terje hentet av ambulanse. På sykehuset tester han positivt for covid-19, som nummer 113 i Norge.

– Vekkerklokka har jeg kvittet meg med. Den piper akkurat slik som maskinene på sykehuset. Jeg ville ikke reagert på det før, men nå har det blitt en plage, forteller Terje.

Marerittene er likevel det verste: – Det er følelsen av at jeg ikke får puste. At jeg blir kvalt. Det kjennes som om noen setter tape over munnen min. Det er forferdelig og uutholdelig. Jeg blir livredd, sier han.

– Skikkelig dritt

Akkurat sånn var det på sykehuset også. Terje kunne ikke puste skikkelig for egen maskin. Han følte han skulle kveles. I ettertid har 57-åringen fått konstatert skader på lungene.

– Det gjør at blodet mitt blir surt. Det er jo ikke noe særlig, for å si det mildt.

Seks måneder senere blir han fort tungpustet og sliter med å konsentrere seg.

– Jeg er godt trent; jeg har trent tre til fire dager i uken, men nå har jeg langt fra samme utholdenhet. Det er noe skikkelig dritt, sier han oppgitt.

Han er veldig glad for at han har fått oppfølging på Drammen Sykehus.

– De er helt i front på forskning på senskader av covid-19. Det er veldig nyttig å vite at forskningen de gjør på meg, hjelper flere enn bare meg.

Holdt på å dø

Terje ble smittet på skolen. Det er han overbevist om, siden symptomene kom like etter møtet på arbeidsplassen. Det står det også i skadeskjemaet rektor har sendt til Nav. Tre andre ansatte ble også smittet.

Da symptomene kom, ble han først satt i karantene hjemme, før det bar av gårde til sykehuset. Der ble han værende en drøy uke.

– Jeg var dødssyk. Jeg holdt på å dø. Det er flaks at jeg kom meg gjennom det.

– Det var veldig ensomt

Etter åtte døgn ble han sendt hjem til seks uker i isolasjon. Seks tøffe uker, sier han selv.

– Det er helt merkelig. De ukene i full isolasjon, det gjør noe med en. Det er veldig stille. Du er helt avhengig av at andre handler, at andre får fullmakter til å hente medisiner. Det er tungvint å måtte be familie om hjelp i alle sammenhenger. Man føler seg i veien, sier han.

– I løpet av de åtte ukene sykdommen varte, hørte jeg heller ingenting fra arbeidsgiver. Ikke en telefon. Ikke en tekstmelding. Ingenting. Det hadde vært hyggelig om arbeidsgiver hadde tatt kontakt. Åtte uker er lenge.

– Hvordan opplevde du det ikke å bli kontaktet?

– Det var veldig ensomt. Å ikke kunne møte venner og kolleger er tøft. Jeg vet ikke helt hvilket ord jeg skal bruke, men det var en slags sorg.

– Hva har du savnet?

– Å bli spurt hvordan jeg har det. Jeg har vært alvorlig syk. Det er godt å få litt støtte da. Jeg har ingen hevtanker, men å få en melding med «god bedring», det ventet jeg på. Men det kom aldri.

Han fikk blomster fra verneombudet ved skolen.

– Det kom på privat initiativ; hun er en personlig venn av meg. Jeg kan ikke gi ledelsen skryt for det.

Etterlyser HMS-permen

Norge var ikke stengt da Terje Løken ble syk. Derfor mener han ikke det var uaktsomt at han ble kalt inn til et fysisk møte på skolen, men han mener det har vært en systemsvikt i etterkant.

Tidlig i september leste han på Utdanningsnytt.no at covid-19 er blant sykdommene som kan godkjennes som yrkessykdom og gi rett til yrkesskadeerstatning, dersom man er smittet på jobb. Reglene ble endret allerede 1. mars i år, primært for å gjelde for helsepersonell.

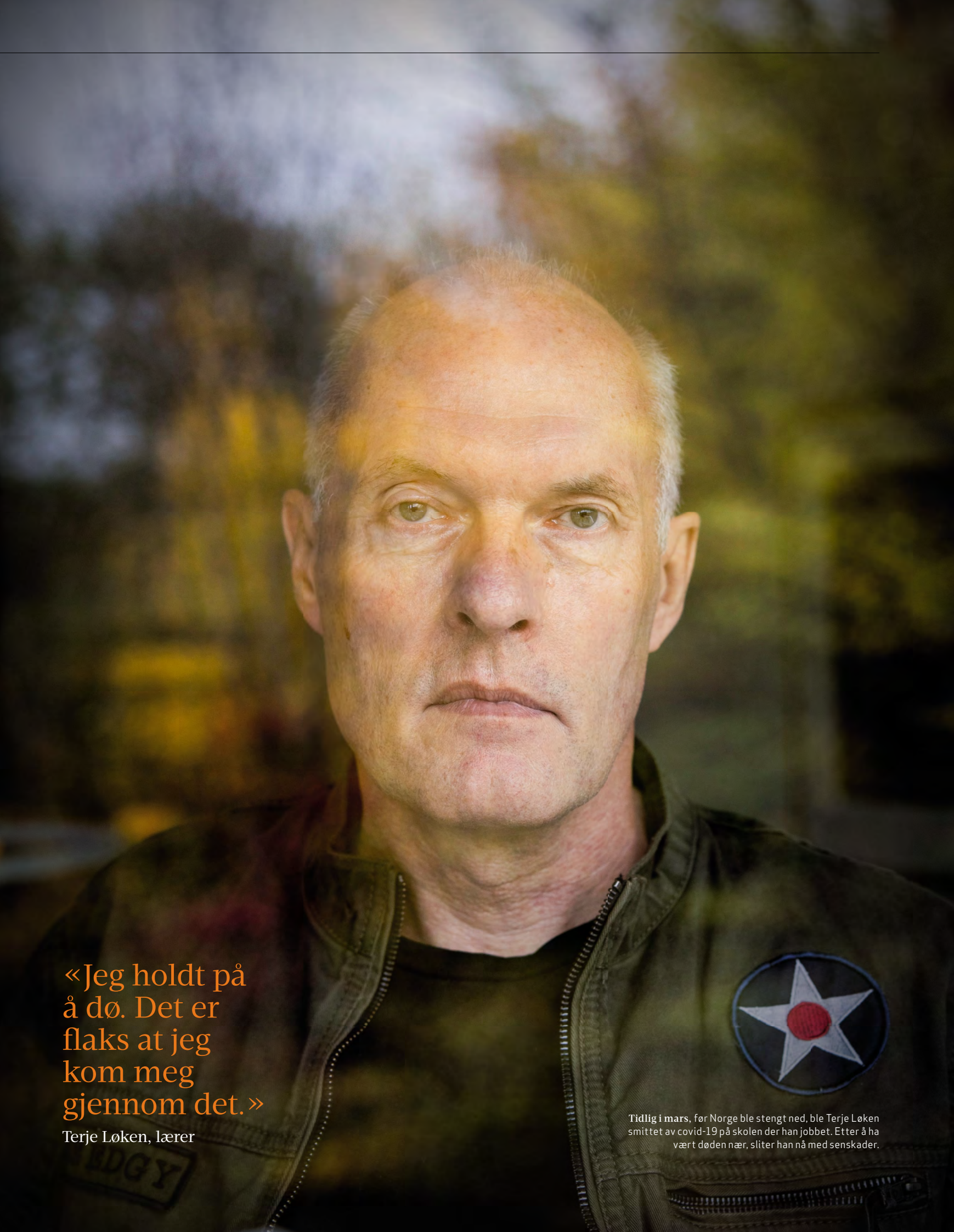
Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen understreket imidlertid at regelendringene skulle gjelde andre yrker også, der jobben gjøres i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare, eller der ansatte lett kan komme i kontakt med personer som er smittet av det nye koronaviruset.

I Danmark har minst 38 lærere registrert covid-19 som arbeidsskade hos det danske arbeidstilsynet.

Ifølge Terje måtte han mase lenge før arbeidsgiver dokumenterte skademeldingsskjemaet til Nav.

– Jeg måtte pushe på, mase og kreve. Det satt langt inne, og det er noe jeg mener de burde gjort uoppfordret, sier Terje.

– Og hvor er HMS-permen som sto på lærerrommet? Den som vi ble kurset så godt i på 1990-tallet. Den er vekk og glemt. Ting må være satt i system.

A close-up portrait of Terje Løken, a middle-aged man with thinning grey hair and a serious expression. He is wearing a dark olive-green jacket with a circular patch on the left chest featuring a white star with a red center. The background is a blurred outdoor scene with trees and foliage.

«Jeg holdt på
å dø. Det er
flaks at jeg
kom meg
gjennom det.»

Terje Løken, lærer

Tidlig i mars, før Norge ble stengt ned, ble Terje Løken smittet av covid-19 på skolen der han jobbet. Etter å ha vært døden nær, sliter han nå med senskader.

«Det er leit å høre at læreren oppfattet meg som unnlatende.»

Astri Gundegjerde, rektor

Nesten alt annet er underordnet. Jeg er sjokkert over at det ikke uoppfordret ble satt i gang rapportering, sier han.

Stemmen hans blir skarpere når han snakker om det han kaller systemsvikten.

– Alt var flatt inni meg

Da Terje ble skrevet ut fra sykehuset, var formen bedre, men han var langt fra frisk. Han var fysisk dårlig, smak- og luktesans var forsvunnet, og han hadde utslett over hele kroppen.

– Jeg var helt utmattet og totalt tom for energi. Jeg måtte dele husarbeidet i tre økter, klarte ikke å gjøre alt samtidig, sier han.

Datteren bodde hos ham i perioder for å hjelpe til. Hun ble smittet hun også, men ble langt fra så hardt rammet.

– Det utgjorde en stor forskjell å ha henne her. Å ha familie rundt seg var godt. Det var virkelig positivt, sier Terje, mildere i stemmen.

– Hvis du ser bort fra hjelp fra familie og venner, har det vært noen oppturer?

Det blir stille lenge. Han trekker pusten.

– Nei, ikke egentlig. Alt var flatt inni meg. Alt gikk på rutine.

De daglige telefonene fra smittevernkontoret i

Asker satte han riktignok stor pris på: – Det var en trygghet og føltes til og med sosialt. Selv om samtalen bare besto av spørsmål som jeg måtte svare på.

Han beskriver de seks ukene i isolasjon som en plagsom følelse av ensomhet: – Det gjør noe med ens indre. Jeg fikk telefoner og tekstmeldinger, men det ikke å kunne møte venner og kolleger er tøft. Det var en slags sorg.

Mase og true

Han presiserer igjen at han ikke bærer nag til noen og sier han ikke er ute etter å ta noen. Det er systemsvikten han vil til livs.

– Det som er viktig for meg nå, er at skolene har et system for å håndtere slike situasjoner. Arbeidsgiver må være på ballen, selv om ledelsen er syke. Jeg måtte mase og true for å få skaden registrert og satt i system. Men jeg synes ikke rektor har opptrådt som en god arbeidsleder for meg. Hun var veldig unnlatende.

– Er du redd for at sykdommen din skal vare?

– Ja, veldig. Tankene kommer spesielt om natten. Da lurer jeg på hvordan livet blir framover. Jeg har vært veldig mye lei meg. Jeg er bekymret for framtiden, sier Terje Løken, som nå er i jobb igjen, ved Sætre skole.

Arbeidstilsynet:

– Leger må opplyse om dette

Sykdom som lege antar skyldes arbeid eller arbeidssituasjon, skal meldes til Arbeidstilsynet, opplyser Tonje Strømholm, arbeidsmedisiner i Arbeidstilsynet.

Leger har meldeplikt for disse tilfellene etter arbeidsmiljølovens paragraf 5–3.

– Leger kan også melde arbeidsrelatert skade til Arbeidstilsynet. Dette krever imidlertid samtykke fra personen fordi skader ikke er meldepliktige etter loven. Tilfellene meldes på skjema 154b/c som handler om arbeidsrelatert sykdom.

Det er per i dag ikke registrert meldinger om arbeidsrelatert covid-19-sykdom for ansatte i utdanningssystemet i Arbeidstilsynets register for arbeidsrelatert sykdom: – Vi erfarer en underreportering av arbeidsrelatert sykdom. Tall over meldinger om arbeidsrelatert sykdom fra registeret kan ikke brukes til å anslå omfanget av arbeidsrelatert sykdom, sier Strømholm.

Hun legger til at Folkehelseinstituttet har den beste oversikten over forekomsten av covid-19: – De jobber også med å se på fordeling av covid-19 på yrkesgrupper.

Utdanningsforbundet:

– Arbeidsgiver har meldeplikt

– Sentralt i Utdanningsforbundet har vi per nå ikke fått mange henvendelser fra medlemmer som er smittet med covid-19 på jobb. Vi har imidlertid gitt en del generelle råd om sykepengerettigheter når det gjelder smitte, antatt smitte og karantene, skriver leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal i en e-post til Utdanning.

Han legger til at det er mulig det i fremtiden vil komme flere henvendelser knyttet til spørsmålet om covid 19 som yrkessykdom og om vilkårene er oppfylt for erstatning.

Handal sier at en arbeidstaker som blir smittet, må kunne forvente oppfølging i samsvar med gjeldende regelverk.

– Det foreligger også meldeplikt for arbeidsgiver knyttet til «sykdom som antas ha sin grunn i arbeidet eller forhold på arbeidsplassen», understreker Handal.

– Og utover det er det naturlig å forvente at arbeidsgiver også utover sin omsorgsrolle overfor syke ansatte.

Terje Løken presiserer at han ikke bærer nag til noen og sier han ikke er ute etter å ta noen. Det er systemsvikten han vil til livs.

Rektoren:

- Vi har lært mye underveis

- Vi vil være bedre rustet hvis noe lignende skulle skje igjen, sier rektor ved Nærnes skole, Astri Gundegjerde.

- Skolene i Asker samarbeider tett med kommuneoverlegen og følger retningslinjene derfra. Det gjaldt også under utbruddet på Nærnes skole tidlig i mars, sier rektoren.

Skolen var første skolen i Asker som fikk smitte. Dette var før skolene ble stengt 12. mars.

- Vi og resten av kommunen har lært mye underveis om hvordan vi skal håndtere en slik hendelse og vi vil være bedre rustet hvis noe lignende skulle skje igjen. Skolens verneombud var i denne spesielle situasjonen en drøftingspartner for ledelsen, forteller Gundegjerde.

Hun sier at Asker kommune melder til Arbeidstilsynet ved arbeidsrelaterte sykdommer og ved ulykker.

- Men ansatte som får påvist covid-19 er ikke vurdert som grunn til å melde. Det finnes heller ikke i Arbeidstilsynets retningslinjer nå. Skolen meldte inn sykdommen til Nav for at læreren skulle sikres ved eventuelle følger av sykdommen, sier Gundegjerde.

- Løken sier at han ikke har fått en eneste henvendelse fra skolen, verken under innleggelse på sykehus eller de ukene ha gikk i full isolasjon hjemme. Stemmer det?

- Nærnes skole var i en spesiell situasjon de første ukene læreren var syk. To av tre ledere var også syke i covid-19. Under normale omstendigheter hadde vi fulgt opp den ansatte tett slik vi bruker å gjøre når ansatte er alvorlig syke. Da lederne var friskmeldte, ble læreren fulgt opp av nærmeste leder slik kommunens rutiner for oppfølging av sykemeldte tilsier.

- Han sier at du som rektor har opptrådt unnlatende. Hva er din kommentar til det?

- Det er leit å høre at han oppfattet meg slik. Jeg ønsker å oppleves som tilgjengelig og støttende. Det selv å komme tilbake til jobb etter å ha vært alvorlig syk med det nye koronaviruset, er krevende også for en leder. Jeg har stor forståelse og sympati for lærerens beskrivelse av opplevelsen av å være syk med covid-19, men jeg håper også at han har forståelse for at situasjonen skolen sto i, ikke var en normalsituasjon, sier Astri Gundegjerde.

Elevene i niende klasse ved Stor-Elvdal ungdomsskole går under huden på grisen. Dette er den første av de tre grisene som er havna på slaktebenken.

Tobias Negård reflekterer over en uvanlig lærerik skoledag.

Dybdelæring

– I dag har jeg lært mye. Jeg har lært å skålde, og jeg har lært å vomme, oppsummerer Tobias Negård.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no FOTO Joakim S. Enger

Han sitter foran den tomme innhegningen der tre griser har holdt til siden i vår. Bak ham henger tre nyslakta skrotter.

Sammen med de andre niendeklassingene starta han skoledagen denne tirsdagen 22. september med å sykle de åtte kilometerne fra Stor-Elvdal ungdomsskole i Østerdalen opp til småbruket til læreren deres, Audun Strand.

De tre små grisene Bacon, Ribbe og Svor

Tjue rødkinna ungdommer samler seg raskt rundt dagens hovedpersoner, de tre grisene som Audun kjøpte i vår. Da veide de 20 kilo, nå veier de 150, og i dag skal de slaktes. Ungdommene rekker så vidt å gi dem navn før Audun kommer med rifla: Bacon, Ribbe og Svor.

– Ingen synes akkurat dette er gøy, sier Audun Strand da han informerer om hva som skal skje.

I panna på grisen skal han skyte ei kule som eksploderer inne i hjernen. Da dør grisen, men hjertet vil fortsette å pumpe, og grisen vil ha kraftige muskelkramper som kan vare noen minutter.

Sprell levende død

Så lokker han grisene til seg med noen epler, koser og klør litt, og plutselig smeller det. Sjør for en som

har niglodd, er det vanskelig å se hva som egentlig skjedde midt oppe i hyggen.

Men ikke for Ole Eriksen. Han er også lærer ved Stor-Elvdal ungdomsskole og underviser i dag i par med Audun Strand. Nå er han svært kjøpt framme og stikker grisen i strupen med en skarp kniv. Blodet renner og grisen spreller.

De to andre grisene er nysgjerrige på de rare bevegelsene til kompisene. Men når spasmen gir Bacon et kraftig spark av en bakfot midt i trynet, gir interessen seg, og uberørt fortsetter de med sitt.

Hett vann over slaktet

Til slutt ligger den slakta grisen stille. Sterke ungdommer sleper 150 kilo bort til slaktebenken og lempet dem opp. Det dunker da griseslaktet når benken og sender ut en siste urinstråle. Den treffer blink på en gutt som tar det pent.

Ei tønne med hett vann står klar i et bål bak slaktebenken. De syklistene som var først framme, har henta ved og holder bålet ved like. Nå demonstrerer lærerne skålding: Et par øser med varmt vann over en del av kroppen, og så går de i gang med å skrape av busta og det øverste hudlaget.

Ivrige elever tar over etter tur, men ikke Eline Byggstøyl og Selma Henriksen.

>

Lærer Ole Eriksen trenger bare å styre kursen når sterke elever sleper 150 kg nyskutt gris til slaktebenken.

Lærer Audun Strand har hatt de tre grisene på småbruket sitt gjennom hele sommeren. Nå demonstrerer han skålding så busta fyker. Astrid Braastad, Amalie Hirkjølén Velten, Selma Henriksen og Madelén Birkebekk følger opp.

– Vi er de mest jålete i klassen. Får vi jord på henda, må vi dusje, sier Eline.

De er hjertens enige i at de ikke skal bortpå noe blodig grisebust.

Selma forteller at hun hadde lyst til å snu seg bort da Audun skjøt.

– Men jeg ville angre om jeg ikke så, og jeg trodde Audun skulle stå lenger borte når han skjøt, sier hun, og så sier hun ikke noe mer om det.

Begge to har mødre som jakter, men de er enige om at jakt var drittkjedelig.

Kraftige spasmer

Ingen elever blir pressa til noe som helst under slaktinga.

– De som vil trekke seg bort når vi skyter, gjør det. Ingen må delta i arbeidet etterpå, sier Audun Strand, som i år har elever på tunet under slakting for åttende gang.

– Hvilke fag knytter dere griseslaktinga til?

– Vi knytter det i hovedsak til mat og helse, men også kroppspøving, naturfag, livssynsfaget og norsk.

Med unntak av de to selvutnevnte jålene, Eline og Selma, er interessen stor blant elevene. Ingen

Dagens hendelser blir godt dokumentert. Det poseres og dokumenteres flittig. Selma Henriksen tar bilde av Tage Stensløkken Eriksen og Christoffer Glesaaen med et grisehode.

Grisehodene blir ikke til sylte. Lærerkollegene Ole Eriksen (bildet) og Audun Strand er også jaktkamerater og bruker dem som reveåte. Bak ser vi Even Johnsen, Lukas Moe Olsen og Oskar Solberg-Austeng.

Før reven får hodet, har nysgjerrige elever undersøkt det grundig.

uttrykker noen sorg eller medfølelse over at dyra de nettopp har gitt navn, skal dø.

På direkte spørsmål om hvordan de opplevde avlivinga, er flere enige om at spasmen til grisen var kraftigere og varte lenger enn de hadde forestilt seg. De konstaterer likevel lett at opplevelsen var grei.

– Om lag halvparten av disse elevene har vært med foreldre på jakt. Under elgjakta har de sett mye av det vi gjør her. En del har dessuten husdyr hjemme, sier Audun Strand.

– Hva synes du sjøl om å ta livet av dyr du har levd med gjennom en lang sommer?

– Jeg er glad dyra har hatt ei god tid her, med god plass å boltre seg på. De har vært ute i sol, regn og torden, ikke innesperra som i et kommersielt

grisefjøs. Å slakte dem nå er en sjølsagt del av det hele, sier Strand.

Han har fora dyra med kraftfor og med vegetabilske varer som de lokale butikkene ellers hadde kasta.

Fra voll til voll

Skåldinga er over. Tobias Negård og de andre er klar for neste steg: Vomming. Slaktet får buken og brystet spretta opp, og innmaten dras ut. Det gir pedagogene gode muligheter til å vise fram innvollene en etter en: Hjerne, lever, tarmer.

Milten får spesiell oppmerksomhet, for Ole Eriksen kan fortelle at den brukte folk før til å spå været med. Audun Strand setter en bit av en gammel hageslange inn i lungene, blåser i den og >

viser hvordan lunger fungerer. Hode, hale og klover blir skåret av, og slaktet blir heist opp i stativet bak slaktebenken.

Neste gris får eple, kos og kule i panna av Audun, og prosessen gjentar seg. Men nå får ungene mer å holde på med. I tillegg til å skâlde bust og hud kan de undersøke hode, labber og innvoller på egen hånd.

Sjølstudium

Etter pølsegrilling rundt bålet på tunet er det på'n igjen. Snart ligger den tredje grisen på slaktebenken. Nå skâlder elevene med vante hender, og vomminga går også uten særlig snakk. Samtidig gir tre hoder og innmat fra tre dyr gode muligheter for sjølstudium.

For første og eneste gang denne skoledagen

hever Ole Eriksen stemmen:

- Ikke stikk i tarmene, brøler han.
 - Da kommer det til å stinke her, legger han til.
- Tarmene får være i fred, men andre innvoller blir grundig skåret opp og studert. Linsa detter ut av et øye, og de som myser gjennom den, konstaterer at verda blir snudd på hodet.

Selma Henriksen har funnet gummihansker, og med dem på har hun gravd hjernen ut av et grisehode. Hun konstaterer at en grisehjerne er så liten at den på langt nær fyller hånda hennes. Eline Byggestøyl nøyer seg med å ta selfie sammen med Selma og hjernen.

Stor-Elvdal kommune hadde på denne tiden ingen registrerte tilfeller av covid-19, men ifølge Strand skulle elevene egentlig ha holdt én meters avstand: – Det er de ikke så veldig gode til, enda

Eline Byggstøyl (til venstre) og Selma Henriksen kaller seg klassens største jåler. De møtte opp til slaktinga med klart forsett om å ikke røre noe av gris. Bare Eline greide å gjennomføre forsettet.

En grisehjerne er overraskende liten, kan nysgjerrige og fingernemme elever konstatere.

vi har terpet mye på det. Utendørs blir en eventuell smittefare riktignok sett på som mye mindre. Samme gjeng var uka før på fire dagers overnattingstur, blant annet i telt, med godkjennelse fra smittevernlegen i kommunen.

Ivrige jegere

Audun Strand og Ole Eriksen underviser begge i matematikk og naturfag, Audun dessuten i kroppsoving og valgfaget friluftsliv, Ole i kunst og håndverk. Begge er svært ivrige jegere.

– Og i ethvert jaktlag er det noen som er særlig opptatt av å ta hånd om slaktet etter at dyret er skutt. Audun og jeg har vel begge den rollen på våre jaktlag, sier Ole, som forklaring på hvordan de har sikra seg kunnskapen om å håndtere slakt.

– Vilt eller gris, det er i prinsippet det samme arbeidet, sier han.

For Audun er slaktedag med elevene en sterk motivasjon til å holde gris over sommeren.

– Unger må vite hvordan maten kommer i butikken, sier han.

Tobias Negård setter seg opp for å sykle tilbake til skolen sammen med de andre.

På ettervinteren avholder skolen det tradisjonelle lekebryllupet for niende klasse, med taler, sang, og mat. Der møter han én av de tre, Bacon, Ribbe eller Svor, igjen.

Christoffer Glesaaen byr på runddans med firbeinte.

Guttene har pirka linsa ut av griseøyet. Tage Stensløkken Eriksen ser verden gjennom grisens linse. – Opp ned, sier han overrasket. Bak står Amund Vestad og til høyre Christoffer Glesaaen.

Elevene i 3B er synes Morten er både flink lærer og passe streng. De digger også at han er på landslaget i rullestolrugby og humor-konge på TikTok.

Universell utforming

Morten Rulle ruler på skolen

Om ti år er målet at ingen skoler skal ha hindringer for funksjonshemmede. Skolen som lærer Morten Marius Skau jobber på, er der allerede.

TEKST Marianne Ruud FOTO Joakim S. Enger

– **Hva skjer med Morten** hvis det begynner å brenne? Det tenkte jeg på første gang jeg møtte ham, sier Oscar (9).

Tredjeklassingen ved Holmen skole i Oslo hadde lært at om det brenner, vil heisene stå. Hva da med læreren i rullestol?

– Ned skal jeg komme meg. Det er mye verre å komme opp, forsikrer Morten Marius Skau.

Det å være rullestolbruker hindrer ikke 30-åringen i å drive med idrett på toppnivå, bli humorkonge på videoappen TikTok, eller være lærer i full jobb. Viktig for det siste er: En skoleledelse som er stolt av å ha en rullende lærer i staben, en skolebygning som er universelt utformet og en funksjonsassistent som bistår Morten med det praktiske.

Men disse betingelsene er ingen selvfølge.

Kart uten penger

Selv om likestillings- og diskrimineringsloven sier at alle offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten plikter å ha universell utforming, er mange norske skoler ikke bygd for alle.

Trapper uten ramper, tunge dører og mangel på heis fører til at både elever og lærere med funksjonsnedsettelse mange steder ikke kan bruke nærskolen.

Per i dag finnes det ingen total oversikt over hvor mange skoler dette gjelder. Men en kartlegging Norges Handikapforbund fikk utført i 2013, viste at åtte av ti skoler har for store barrierer for

folk med funksjonsnedsettelse. En av årsakene er hva det vil koste å bygge om og tilrettelegge.

I 2018, lanserte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) «Veikart for universelt utformet nærskole 2030», et forslag til tiltak regjeringen kan iverksette for å gjøre alle grunnskoler universelt utformet innen 2030, og for at alle kommuner kartlegger sine skoler innen 2022.

Men veikartet er ikke politisk vedtatt. Ei heller finansiert.

Kjent i sosiale medier

Dørene til Holmen skole i Oslo åpnes med en knapp. Morten ruller inn på personalrommet, henter seg en kaffekopp som han legger i fanget og fyker i full fart mot uteområdet.

– Jeg grua meg litt til dere skulle komme, sier Morten på vei ut for å møte klassen sin.

– Dere er jo kommet for å møte han seriøse læreren.

For Morten er også kjent som @Mort1rulle i sosiale medier.

Filmsnuttene han deler på Snap og Instagram, er ville innfall som han enten filmer selv eller får en kompis, av og til også kjæresten, til å produsere. På kort tid er Morten blitt humorkonge på TikTok med 58.000 følgere.

Lærerjobben derimot, tar han fullstendig seriøst.

– Kom igjen. Still opp! roper han.

Elevene kommer løpende over skoleplassen og hoppende ned fra amfi. De går i samlet flokk til

klasseromsdøren med plakaten: Her spirer og gror 3B.

– How are you today? spør Morten.

Engelsktimen har begynt, og han parkerer rullestolen foran den elektroniske tavla.

– Fine, thank you, svarer elevene.

Elevene skal sette ord på følelser i dag; engelske ord. Deretter går de gjennom barnerimet «Mary's lamb», før de må finne stadig nye engelske verb til sangen «If you're happy and you know it, shout hello».

«Verdens beste»

Før matematikktimen er det friminutt. Morten er en kjapp tur innom arbeidsrommet. Over pulten hans henger en tegning fra en elev. «Verdens beste lærer», står det. En kollega kikker opp.

– Er det nå vi skal ljuke og si at Morten er en hyggelig fyr og at det er helt uproblematisk å være lærer i rullestol, sier han.

Morten ler. Det samme gjør de andre lærerne på personalrommet.

– Jeg har verdens beste kolleger, sier Morten.

Etter pausen blir elevene i 3B delt i grupper. Det er duket for matematikk-rebus i skolegården. Funksjonsassistenten som Morten har gjennom Nav, har for det meste holdt seg rolig bakerst i klasserommet. Nå hjelper han til med å organisere gruppene.

Elevene stormer ut til klatrestativet og klyver rundt på jakt etter rebusoppgavene. Mulige svar >

«Første skoledag hvisket noen elever: 'Vær litt snill med han der, han sitter i rullestol'. Men etter ti minutter var det glemt».

Morten Marius Skau, lærer

diskuteres og noteres. Morten ruller omkring og gjør seg tilgjengelig for spørsmål. Men oppgavene må elevene selv løse. Til slutt fyker alle tilbake til klasserommet med sine svar.

Brakk nakken i baklengs salto

– Morten er en veldig flink lærer og veldig grei, sier Ingri.

– Han er akkurat passe streng, synes Balder.

Elevene i klasse 3B vet godt hvorfor Morten sitter i rullestol.

– Han skulle ta en backflip på trampoline og så landet han feil og brakk nakken, forklarer Oscar.

Da uhellet skjedde, var Morten bare 16 år. Han endte opp på Ullevål sykehus i Oslo. Skaden var så alvorlig at han i dag er lam fram brystet og ned. Det tok Morten flere år med hard trening på Cato-senteret i Son og på Sunnaas sykehus på Nesodden å bli så selvhjulpne som han er i dag.

– Selv om vi har hørt historien før, spør vi ofte Morten om å fortelle om ulykken og alt som skjedde etterpå. Vi kaller ham for Morten Rulle eller Morten Mygg, sier Oscar.

– Morten Mygg? spør Morten.

– Ja, fordi du suser så fort rundt omkring.

– Hender det at dere glemmer at Morten sitter i rullestol?

– Nei, det er helt umulig å glemme. Han ruller jo rundt i klassen hele tiden, er elevene enige om.

– Ingen hindringer på jobben

Sommeren 2019 kunne Morten holde opp diplommet fra Oslo Met – Storbyuniversitetet som bekreftet at han var ferdig utdannet lærer for 1. til 7. trinn.

– Jeg har alltid vært glad i å være sammen med barn og er onkel til mange. Derfor tenkte jeg at læreryrket ville passe meg bra. Jeg har ikke angret, sier han.

Til vanlig bruker han en manuell rullestol som ligner den Birgit Skarstein brukte i «Skal vi danse» på TV2. Stolen har lav vekt og manøvreres ved å skyve på drivringene på hver side av dekkene. Innendørs er den perfekt.

Ute på norsk vinterføre derimot er det ikke like enkelt.

– Jeg har en elektrisk rullestol i tillegg. Når vi om noen dager skal på skogstur, bruker jeg den, forteller Morten.

På spørsmål om det er noen fysiske hindringer

Sofie har akkurat fått arket med matematikkrebusen Hedda og hun skal løse. Jesper, som er Mortens assistent, hjelper til med å dele elevene inn i grupper.

Så fort Morten dukker opp på personalrommet, begynner kollegene Magnus og Cecilie å tulle med ham. Alle ler.

på skolen, er svaret et klart nei. Holmen skole, der Morten jobber, sto ferdig i 2018 og er universelt utformet.

– Er det ingenting du savner?

– Det er litt trangt å komme seg rundt i klasserommet på grunn av noen hyller som ikke er i bruk. Men jeg vil ikke ommøblere et klasserom dersom kollegene mine er uenige, sier Morten.

En kjapp henvendelse til en kollega rydder imidlertid problemet av veien. Hun er enig med Morten i at hyllene er overflødige.

– Hva var grunnen til at du begynte på Holmen skole?

– Selvfølgelig er det bra at skolen har universell utforming. Men det som førte til at jeg sa ja til jobben, er at ledelsen ved denne skolen er helt super.

Han har fått garasje plass i kjelleren, med heis som går rett opp. Det samme har han i leiligheten sin på Grünerløkka:

– Det gjør det selvsagt enkelt for meg å komme seg til og fra jobb, sier han.

Assistent gjennom Nav

Assistenten som følger ham i løpet av arbeidsdagen, gjør selve jobben lettere også. Ordningen innvilges via Nav til yrkesaktive med omfattende fysiske funksjonsnedsettelse for at de skal kunne være i ordinær jobb.

– For skolen er det to for prisen av én, sier Morten. Men assistenten underviser ikke.

I 2016 fikk 223 personer innvilget funksjons-

Mener ombygging av skoler bør i gang straks

Funksjonshemmedes organisasjoner ba om 200 millioner kroner ekstra på statsbudsjettet til å gi eksisterende skolebygg universell utforming. Ingenting er satt av i budsjettforslaget.

– Det ser heller ikke ut til at 2021 blir året for likestilling av funksjonshemmede i Norge. Små bevilgninger på enkeltområder løser ikke problemene, sier leder i Norges Handikapforbund, Tove Linnea Brandvik.

Kartleggingen forskningsinstituttet International Research Institute of Stavanger (Iris) gjennomførte i 2013, viste at 77 prosent av norske grunnskoler har så store barrierer at de hindrer likeverdig bruk for personer med funksjonsnedsettelse.

I nybygg stiller byggeforskrifter krav til universell utforming, men ombygging av gamle er problemet. Vernehensyn kan dessuten gi fritak fra plikten om universell utforming. Det samme kan store kostnader ved tilrettelegging.

Brandvik ønsker seg flere historier som den Morten Marius Skaug forteller.

Som rullestolbruker, og tidligere stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, klarte hun å få stortingsbygningen tilrettelagt slik at hun fikk adgang på lik linje med andre folkevalgte.

– Når det gikk an, burde det også være mulig med universell utforming i skolen, sier hun.

Ordre fra øverste hold

I mars i år kritiserte FN Norge for ikke å oppfylle FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, blant annet kommunale forskjeller og manglende politisk oppfølging.

I april foreslo Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Unge funksjonshemmede og SAFO (Samarbeidsforbundet av funksjonshemmedes organisasjoner) en tiltakspakke for universell utforming av skolebygg.

De ba regjeringen bevilge 200 millioner kroner til kartlegging av status og planlegging av tiltak ved landets grunnskoler. Brukerorganisasjonene argumenterte med at det ville bidra positivt til økonomien i koronakrisen.

– Selv om vi fikk noen positive signaler fra partiene på Stortinget i vår, hjelper det lite når det ikke kommer penger over statsbudsjettet. Nå bringer vi igjen saken inn for de politiske representantene både i kommunal- og i utdannings- og forskningskomiteen, sier generalsekretær i Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Lilly Ann Elvestad.

– Det burde være selvsagt at elever med funksjonsnedsettelse kan få gå på nærskolen sin, og at lærere har mulighet til å jobbe der uten at de hindres av byggenes fysiske utforming, sier hun.

Noe av utfordringen i dag, sier Elvestad, er at det er opp til den enkelte kommune hvorvidt de kartlegger status i sine skolebygg og hvordan de gjør det.

– Vi trenger en ordre fra øverste hold, og kommunene må få penger til å utføre, sier hun.

Utdanning har bedt om kommentar fra de aktuelle departementene, men hadde ikke fått svar da bladet gikk i trykken.

assistent. I 2019 var tallet steget til 338 personer. Utgiftene Nav har, lå på 40 millioner kroner i 2016 og nærmere 68 millioner kroner i 2019.

Personer med omfattende fysiske funksjonsnedsettelse har i tillegg krav på brukerstyrt personlig assistanse (BPA) hjemme. Hvordan det kan arte seg, har Morten og komiker Robert Stoltenberg laget en video om for NRK Satiriks.

– Det var artig å lage film med ham, sier Morten.

Det er blitt flere humorinnslag også, både på NRK og for Sunnaas-stiftelsen. Morten er dessuten på landslaget i rullestolrugby. Men han roper at det er blitt litt lite trening i det siste.

– Fagfornyelsen tar mye tid for meg som fersk lærer. Med nye læreplaner og vekt på dybdelæring er det store forventninger til hva vi lærere skal produsere av opplæringsmaterieell selv. For en nyutdannet lærer som meg er det veldig tidkrevende, sier han.

– En krevende vei

Morten forteller at han er tatt godt imot av både lærere og elever.

– Første skoledag hvisket noen elever: «Vær litt snill med han der, han sitter i rullestol». Men etter ti minutter var det glemt, sier Morten og ler.

– Nå er det ingen som er forsiktige lenger.

– Hva er ditt råd til andre funksjonshemmede som vurderer læreryrket?

– Selv trives jeg veldig godt som lærer. Jeg vil ikke fraråde andre å bli det. Det har likevel vært krevende å komme dit jeg er i dag. Ikke bare ble jeg lam etter ulykken. Skaden min er også omfattende. Det å gjennomføre en lang universitetsutdanning og deretter gå ut i full jobb er ikke noe man skal forvente at alle funksjonshemmede klarer. Men det er viktig å legge forholdene til rette, slik at de som har lyst til å ta utdanning og gå ut i jobb, skal lykkes, sier Morten.

Herman løper alt han kan bort til Morten med rebusoppgaven. Mille er snart klar med sin.

Heis rett ned i garasjen og deretter rett i bilen gjør det enkelt for Morten å komme seg til og fra jobb.

Theodor og Heine Andreas i femårsklubben spikker under trygg veiledning av barnehagelærer Hilde Mariann Avdal (61).
– Jeg elsker jobben min, sier hun.

FOTO JULIE MESSEL

En av fem ansatte i norske barnehager er over femti år:

– Alle ansatte må bli lyt

I Mattisgården naturbarnehage har de funnet nøkkelen til at mange står lenge i jobben: frihet, gode relasjoner og gjensidig respekt.

TEKST Julie Messel og Jørgen Jelstad

– **Kom, nå** da Lina, tuppa, tuppa, sier barnehagelærer gjennom tjue år, Arnfinn Blichfeldt Ærø (57).

Han strekker seg etter høna som flakser av gårde, akkurat som de åtte andre inne i hønsehuset, men en etter en hentes de ut til spa med femårsklubben. Nå skal sprukne hønefotter smøres inn med matolje, og hønene skal koses av ivrige barnehender.

I Mattisgården naturbarnehage i Råde kommune i Viken fylke er det ikke bare hønene som behandles godt. Barnehagens ledelse jobber også aktivt med arbeidsmiljøet, og med personlig tilrettelegging og påvirkning for de ansatte.

Det mener de er en av årsakene til at de står lenge i jobben. Her er åtte av tolv ansatte over 46 år.

– Jeg tenker ikke over hvilken alder folk har, men hva de trenger for å ha det bra på jobben, sier styrer i barnehagen, Karen Kraugerud.

Tilrettelegger for hverandre

Med sine 29 år er hun den yngste av de ansatte i naturbarnehagen.

– Jeg er opptatt av at alle ansatte skal sees og lyttes til. Personlig tilrettelegging er viktig for meg. Sykefraværet her er lavt, og det tror jeg kanskje kan ha noe med å gjøre at vi hjelper og tilrettelegger for hverandre. Det skal være godt for den

enkelte å være på jobb, og vi skal kunne snakke om hva som er utfordrende og hvordan ting kan bli bedre, sier hun.

Det kan barnehagens fire ansatte over 50 år bekrefte. Noen av dem har jobbet i over 20 år, andre i to, men felles for dem alle er trivsel og respekt.

– For meg er det å være aktiv og jobbe med barn et privilegium. Jeg er overbevist om at et aktivt liv gjør at helsen min er bedre. Når det er sagt, så er det jo slitsomt, men det er på en måte godt slitsomt, sier Mona Kathrine Johansen (51).

Etter 25 år som frisør var tiden inne for å bytte ut hår med unger.

– Jeg elsker det, sier hun.

Flere ansatte over femti

En av fem ansatte i barnehagene er nå over 50 år. Det viser en ny rapport om seniorer i barnehage-

Arnfinn Blichfeldt
Æro (57) med hona
Lina på vei ut av
hønehuset
i Saltnes.

FOTO JULIE MESSEL

Én av ti faller fra

Slik er utviklingen i hvor mange av de over 50 år som forlater barnehagen, og hva som skjer med dem. «Andel sysselsatte» er de som har gått over i en annen jobb:

	2005	2010	2015
Forlater barnehager	15,4 %	13,1 %	11,2 %
Utenfor arbeidsstyrken	48,4 %	50,0 %	64,4 %
Andel ledige	1,9 %	2,8 %	3,6 %
Andel sysselsatte	49,7 %	47,2 %	31,9 %

Dette kjennetegner de som vil jobbe til de er 67 eller eldre

- Heltidsansatte
- Ansatte uten helseproblemer, som ikke føler seg slitne, og som ikke synes støy er en belastning.
- Single
- Har gjeld

Type stilling synes ikke å påvirke hvor lenge de planlegger å jobbe. Ønsket om å pensjonere seg seint er sterkere hos dem som har passert 64 år og fremdeles er i jobb enn blant dem som er yngre. Flere av dem i private barnehager planlegger å stå lenger i jobb enn ansatte i offentlige barnehager. Dette kan ha sammenheng med ulike pensjonsrettigheter, påpeker forskerne.

kun 1 av 3 sier de har mulighet til å ta korte pauser ved behov.

Kilde: Fafo-rapporten om seniorer i barnehagesektoren.

tet til

sektoren fra forskningsstiftelsen Fafo. Ifølge den har antallet nærmest doblet seg fra 2005 til 2015. I slutten av perioden var det over 20.000 seniorer i norske barnehager, noe som utgjorde hele 23 prosent av de ansatte.

En av årsakene til at det har blitt flere eldre, er at de eldste årskullene utsetter avgangen fra arbeid i større grad enn tidligere, ifølge rapporten.

– Vi er helt avhengig av at seniorene fortsetter å trives og heller vil komme på jobb hver dag enn å slutte eller bli pensjonister, sier direktør Kari Østerud ved Senter for seniorpolitikk (SSP) i en pressemelding.

SSP har finansiert rapporten i samarbeid med Utdanningsforbundet, Fagforbundet og KS.

For en av de eldste ansatte i Mattisgården naturbarnehage, Hilde Mariann Avdal på snart 62 år, er personlig frihet og det å kunne være med og styre hvordan hun vil jobbe, viktig, og en god grunn til at

«Vi får stort sett jobbe med det vi vil, vi blir lyttet til og møtt på en positiv måte.»

Hilde Mariann Avdal (62) barnehagelærer i Mattisgården naturbarnehage

hun fremdeles elsker jobben som barnehagelærer.

– Vi får stort sett jobbe med det vi vil, vi blir lyttet til og møtt på en positiv måte, sier bestemoren til sju.

Hun er vant til unger både på og utenfor jobb, og trives med nysgjerrige, aktive barn, som skal stimuleres både fysisk og mentalt.

– Jeg føler at jeg blir hørt. Det er en bra ting for arbeidsmiljøet, sier hun.

Utfordringer

I tillegg til å analysere data fra Statistisk sentralbyrå, har Fafo-forskere også gjennomført en nettundersøkelse blant over 5000 barnehageansatte over 50 år. De aller fleste trives på jobb med barna og kollegaene, og de opplever jobben som veldig meningsfull.

Men de peker også på noen særlige utfordringer:

- Lav bemanning oppleves som et problem for

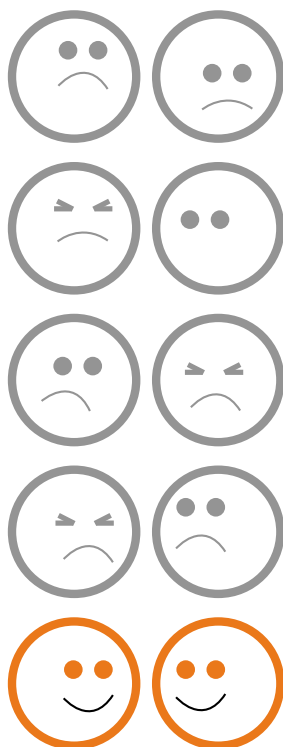

Arnfinn Blichfeldt
Æro og Maria (5) gir
høna Lina en liten
kosestund i det fri.

FOTO JULIE MESSEL

**Åtte av ti seniorer sier
støy er et problem.**

**Mange oppgir
helseproblemer,
arbeidsbelast-
ninger og stress
som årsaker til at
de søker seg til
andre jobber.**

Kilde: Fafo-rapporten om seniorer i barnehagesektoren.

mange. Over halvparten av seniorene oppgir at det ukentlig eller oftere ikke er full bemanning i barnehagen.

- Nærmere åtte av ti seniorer sier støy er et problem.
- 70 prosent mener de har for mye å gjøre, og kun én av tre sier de har mulighet til å ta korte pauser ved behov.

- Blant de seniorene som hadde sluttet i barnehagejobben, mente flertallet at økt bemanning kan føre til at flere klarer å stå lenger i jobben.

Blant dem som søker seg over i andre jobber enn barnehage, oppgir mange helseproblemer, arbeidsbelastninger og stress som årsaker.

– Vi har spurt disse hva ved jobben som er stressende. Da peker de spesielt på lav bemanning og støy, sa forsker Tove Midtsundstad fra Fafo da hun presenterte rapporten.

Bedre vikarordninger

Redusert arbeidstid og økt bemanning er noe mange etterlyser som mulige tiltak.

– De ansatte peker på at de er for få på tidlig- og seinvaktene, hvor de både skal ta seg av barna og foreldrene som kommer for å levere og hente. Og i forbindelse med sykefravær hvor det ikke alltid settes inn vikarer. Det som er problematisk ved bemanning er at det koster, selv om man kan få en gevinst ved reduserte utgifter til helserelaterte ytelser, sa Midtsundstad.

Hun viste til at tidligere analyser av effektene av redusert arbeidstid viser små gevinster.

«Spørsmålet er da om økte kostnader til økt bemanning oppveies av reduserte kostnader knyttet til færre på helserelaterte ytelser, og selvfølgelig hvem som får gevinsten av redusert tidligpensjonering, versus hvem som bærer kostnadene ved økt bemanning,» skriver forskerne i rapporten.

De peker på bedre vikarordninger som et tiltak som «kanskje kan være effektivt, og trolig langt rimeligere og lettere å få til».

Da Utdanningsforbundet og PBL innledet årets hovedoppgjør i starten av oktober, stilte forbundet krav om økt satsing på helsefremmende og forebyggende arbeidsmiljø, nettopp for at flere skal gis mulighet til å stå lenger i arbeid og at sykefraværet reduseres.

Partene ble enige om at det skal settes ned et partssammensatt utvalg som skal diskutere hvordan dagens tariffbestemmelser bidrar til et helsefremmende og forebyggende arbeidsmiljø som kan redusere sykefraværet og øke avgangsalderen. Utvalget skal også foreslå eventuelle endringer i tariffavtaler.

Tom, men fornøyd

I Mattisgården naturbarnehage har de fjærkleddet roet seg. Barna stryker dem forsiktig, og Arnfinn henter frem matoljen.

Han har jobbet i barnehagen i 20 år nå. Engasjementet for jobben og barna finner han i de magiske øyeblikkene, som inspirerer og setter spor i både ham og dem, forteller han.

– Vi har også en svært god styrer som gir oss frihet til å utforme opplegget selv. I tillegg samarbeider vi godt med hverandre, da blir arbeidsdagen god, sier Arnfinn.

Hans kollega Nina Andersen (53) har jobbet med unger hele livet, fra hun startet som trillepike som niåring, forteller hun.

– Det er et slitsomt yrke. Jeg er ganske tom når jeg kommer hjem, men det å bli sett av leder og kolleger på arbeidsplassen gjør at det er godt å jobbe, sier Nina.

Hun og de andre seniorene understreker at når barnehagestyrer Karen snakker om relasjonsbygging, tilrettelegging og åpen dialog om hvordan de har det og hvordan de vil ha det, er det langt ifra tomt prat.

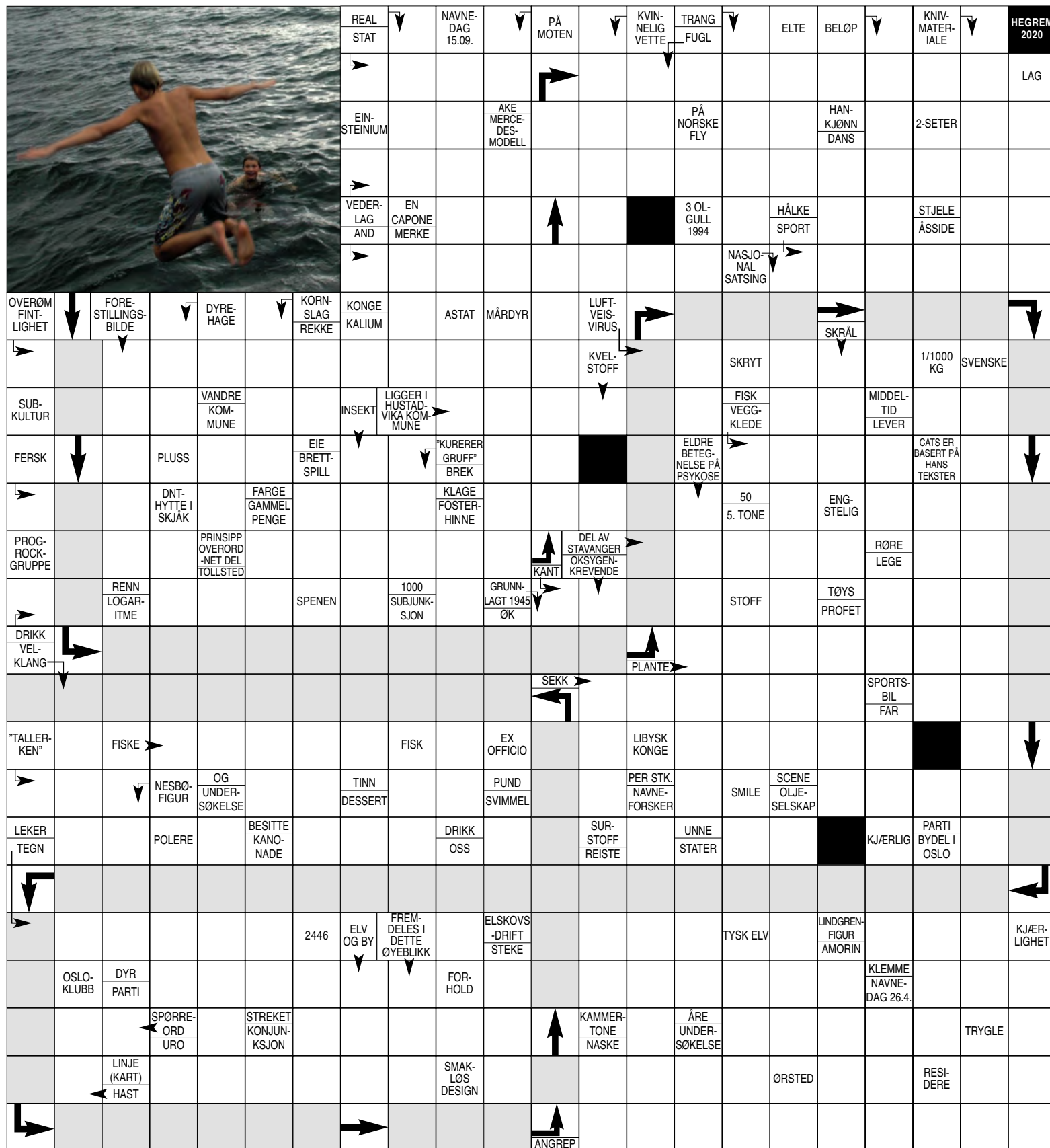
– Godt lederskap fungerer, sier Arnfinn, på vei ut til ti ivrige femåringer.

Nå vil de spikke!

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 3. november:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjeck.

										REAL STAT	NAVNE- DAG 15.09.	PÅ MOTEN	KVIN- NELIG VETTE	TRANG FUGL	ELTE	BELOP	KNIV- MATER- IALE	HEGREM 2020
																		LAG
										EIN- STEINIUM		ÅKE MERCE- DES- MODELL		PÅ NORSKE FLY		HAN- KJØNN DANS	2-SETER	
										VEDER- LAG AND	EN CAPONE MERKE			3 OL- GULL 1994	HÅLKE SPORT		STJELE ÅSSIDE	
															NASJO- NAL SATSING			
OVERØM FINT- LIGHET	FORE- STILLINGS- BILDE	DYRE- HAGE	KORN- SLAG REKKE	KONGE KALIAM	ASTAT	MÅRDYR	LUFT- VEIS- VIRUS		SKRÅL									
							KVEL- STOFF	SKRYT		1/1000 KG								
SUB- KULTUR		VANDRE KOM- MUNE		INSEKT	LIGGER I HUSTAD- VIKA KOM- MUNE			FISK VEGG- KLEDE	MIDDEL- TID LEVER	SVENSK								
FERSK		PLUSS	EIE BRETT- SPILL		KURERER GRUFF BREK		ELDRE BETEG- NELSE PÅ PSYKOSE		CATS ER BASERT PÅ HANS TEKSTER									
		DNT- HYTTE I SKJÅK	FARGE GAMMEL PENGE		KLAGE FOSTER- HINNE		50 5. TONE	ENG- STELIG										
PROG- ROCK- GRUPPE		PRINSIPP OVERORD- NET DEL TOLLSTED				DEL AV STAVANGER ØKSYGEN- KREVENDE			RØRE LEGE									
	RENN LOGAR- ITME		SPENEN	1000 SUBJUNK- SJON	GRUNN- LAGT 1945 ØK			STOFF	TØYS PROFET									
DRIKK VEL- KLING																		
						SEKK	PLANTE		SPORTS- BIL FAR									
"TALLER- KEN"	FISKE				FISK	EX OFFICIO	LIBYSK KONGE											
		NESBØ- FIGUR	OG UNDER- SØKELSE		TINN DESSERT	PUND SVIMMEL	PER STK. NAVNE- FORSKER	SMILE	SCENE OLJE- SELSKAP									
LEKER TEGN		POLERE	BESITTE KANO- NADE			DRIKK OSS	SUR- STOFF REISTE	UNNE STATER		KJÆRLIG PARTI BYDEL I OSLO								
				2446	ELV OG BY	FREM- DELES I DETTE ØYEBLICK	ELSKOVS -DRIFT STEKE		TYSK ELV	LINDGREN- FIGUR AMORIN								
	OSLO- KLUBB	DYR PARTI				FOR- HOLD				KLEMMEN NAVNE- DAG 26.4.								
		SPØRRE- ORD URO	STREKET KONJUN- KSJON				KAMMER- TONE NASKE	ÅRE UNDER- SØKELSE		TRYGLE								
		LINJE (KART) HAST				SMÅK- LØS DESIGN			ØRSTED	RESI- DERE								
							ANGREP											

Petit

Ole Foss

Eventyr i taket

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

Mange hevder at vi som har jobbet med barn, har hatt en eventyrlig tilværelse. Oss om det! Barna om det også, håper jeg.

Å lage eventyr er nærmest som en stunting med virkeligheten, blande inn de elementene en har for hånden, enten i hodet eller like utenfor, og så la det stå til. I perioder i livet er det inne i hodet nære enn det utenfor, og som fersk førskolelærer lærte jeg at søvn var viktig. Avslapning. Og det foretok vi liggende, både på 1970-, -80- og -90-tallet. Nå snakker jeg for meg sjøl, og på et vis er jeg glad for at jeg ble mer oppegående og oppstående etter hvert. For en ekte pedagog måtte etter hvert holde seg rank i ryggen og sette sjøbein. Men, det innrømmer jeg nå, å ligge på ryggen og stuntfortelle eventyr; det var livet, det!

Etter maten midt på dagen var det hvilestund, og jeg har inntrykk av at det var flere stunder før i tida. Syngestund, spillestund, spise- og gardero- bestund, samlingsstund, gamlingsstund (bestefor- eldredag), skramlingsstund (rytmeorkester, som overdøvede både dyreveris og de langt billigere), skravlingsstund (møte) og utestund i det grønne. «De stundesløse»? Ikke oss!

Ludvig Holberg opplevde aldri 1980-tallet.

I eventyr- og hvilestunden var rullegardina nede. De minste for seg, de store for seg. Små barnefingre fektet i været i tussemørket, i nesa eller andre steder på de små skumgummimadrassene med lyseblått trekk, slike som av og til ble vasket. Eventyrkverna startet.

– Det var en gang en gutt og ei jente, de var så gode venner, og så ville de ut og gå på tur. Ut i sko-

Ole Foss
skribent og humorist

FOTO PRIVAT

gen gikk de. Lenger og lenger ut i skogen. De gikk og gikk ... Og der – plutselig – hørte de det knekte ei grein, og så hørte de noen som gråt. Hva var det?

– Lille jenta?

– Nei, ja ... lille jenta var på tur, men så hørte de noen gråt.

– Bamsefar i lia ...

– Eh ... ja, det var det. Bamsefar i Lia. Og vet du hva, han hadde klatret i det stooore treet. Men så var han så stor og tung, og tror du ikke greina brakk. Bamsefar i Lia datt og datt ... nedover og nedover

– Slo han seg?

– Hysj ... ja! Og så gråt han, og gråt og gråt. Men tror du ikke at jenta og gutten ville trøste Bamsefar i Lia. Bamsefar i Lia hadde fått så vondt i rumpa si. Auauau! Og nå ble han så glad

På dette stadiet i eventyret hadde noen begynt å glippe med øynene, for tenk deg en forteller på halv hastighet, med bachelorgrad i tværing. Uten andre bilder enn det barna, og jeg, fikk fram oppe i taket. Over oss. Inni oss. Glimrende sovemedisin! Med forutsigbart innhold, få overraskelser og resirkulering av kjente eventyrskikkelser var det råd å kjede barn i senk på 1980-tallet.

I dag heter det Storytel og Fabel, og det virker sikkert like bra!

«Jeg har inntrykk av at det var flere stunder før i tida.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Fortsatt mange åpne spørsmål om åpne skoler

Professor J. Lloyd Trump er en av USAs foregangsmenn på feltet «Åpne skoler». I midten av september i år var han gjesteforeleser på et møte arrangert av Norsk Produktivitetsinstitutt og Kirke- og undervisningsdepartementet. Professor Trump innledet sitt foredrag med å hevde at åpne skoler slett ikke bare er åpne rom, men også en «fri læring». [...] Enkelte av debattantene mente at en ville fremme sin sak best ved å bringe det hele ned på jorda. Trumps fremstilling virket som en drøm av en skole, norske realiteter er noe ganske annet.

Norsk Skoleblad
nr. 42/1970

For 25 år siden

Fratar lærerne medbestemmelse

KS og LO/YS bruker den nye kommuneloven til å presse lærerne ut av utvalgene som behandler personalpolitiske saker i fylkeskommuner og kommuner. Bare organisasjoner med kommunal tariffavtale får delta. Lærerne, som har statlig tariffavtale, får ikke være med. Noen mener dette er et maktmiddel fra KS til å presse lærerne fra statlig og over til kommunal hovedavtale.

Skolefokus
nr. 18/1995

Trenger dere flere medarbeidere?

Kjøp stillingsannonse og bli eksponert i følgende kanaler:

- Stillingskarusellen på Utdanningsnytt.no
- Stillingen deles i sosiale medier
- Lenke i nyhetsbrevet fra Utdanningsnytt.no til 150 000 medlemmer i Utdanningsforbundet
- Stillingsutlysning på Lærerjobb.no

Kontakt: Mona Jørgensrud, Salgsjef HS Media
E-post: mj@hsmedia.no / Telefon: 911 73 473

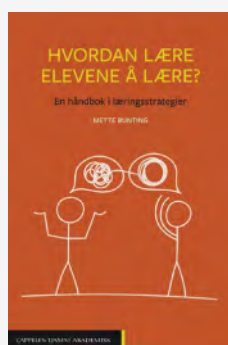
Lærer**jobb**.no

UTDANNINGSNYTT.NO

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Kirsten Flaten, Høgskulen på Vestlandet

Praksisnær lærebok om læringsstrategier

Hvordan lære elevene å lære

Av Mette Bunting
Cappelen Damm
Akademisk, 2020
232 sider

Pugging har fått et ufortjent dårlig rykte, hevder Mette Bunting i denne boka.

Forfatteren innleder med at hun har skrevet en bok hun gjerne skulle hatt tilgang til da hun arbeidet i skolen, og hun ønsker at den vil være nyttig både for helt ferske lærere og lærere som har arbeidet i skolen noen år. Boken oppfyller klart forfatterens motivasjon om å bidra til å være praksisnær. Lærerens sentrale rolle blir trukket frem og illustrert gjennom perspektivet for eldre tiders håndverks-tradisjon. Her sammenlignes lærer med en mester i sitt fag, faget læring, en som veileder sine lærlinger frem mot kunnskap og kompetanse.

Læringsstrategier

Det er viet god plass til å forklare viktigheten av og bakgrunnen for at elever får bevissthet om egen læring, det som kalles læringsstrategier. Boken inneholder et variert utvalg av innfallsvinkler og oppgaver for å utvikle læringsstrategier. Forfatteren understreker at noen elever trenger få og utvalgte læringsstrategier, mens andre veksler mellom ulike strategier basert på hva som kreves i oppgaven.

Å utvikle læringsstrategier hos elever krever tydelig og god instruksjon, fulgt opp med fremgangsmåte og veiledning. De ulike læringsstrategiene hukommelse, utdypelse, organisering og forståelse er grundig gjennomgått i egne kapitler. Men samtidig minnes leseren om at disse strategiene også utgjør en gjensidighet, der en strategi hjelper til å bygge opp en annen strategi. For eksempel kan det å bruke hukommelsesstrategi, som innebærer å pugge noe, føre til at eleven sitter med kunnskap som kan komme til nytte når denne skal bruke organiseringsstrategier.

Memorering

Forfatteren mener at pugging eller memorering har fått et noe ufortjent dår-

lig rykte. Hun mener vi ikke skal være så redd for litt memorering av fakta. Begrepet mnemonics, teknikker for å huske mengder av informasjon, trekkes inn. Her vises til huskereglene som hjelpebe-tingelser for å huske noe. Det er artig å se hva som kan brukes. «-Tea, se her!», for å hvordan det engelske ordet «teacher» staves. Eller hva med ROGGBIF for å huske regnbuens farver? Boken inneholder mange slike eksempler på hvordan elever og lærere kan bruke hjelpebetin-gelser for å huske informasjon.

Visualisering

Forfatteren presenterer både tradisjonelle tankekart med ord og en digital variant med bilder. Den digitale tavla er et godt redskap i flere av aktivitetsforslagene som beskrives. Kvadrantmodellen visualiserer de fire fasene som er involvert i å utvikle læringsstrategier; introduksjon, strukturerte oppgaver, åpne oppgaver, mestring og vedlikehold. De Bonos seks tankehatter er en visualisering av ulike tenkemåter, enten man helt konkret lager de fargeglade hattene, eller finner andre måter å gjøre denne bevisstgjøring av tanke kategorier tydelig for elevene. Kategoriene her spenner vidt, fra å presentere fakta, følelser, fallgruver, ønskedrømmer, idéskaping og organisering. Når elevene klarer å kategorisere tankemåtene sine ut fra disse seks kategoriene, er det også lettere å se hvilke faser man ikke har dekket, og at man derfor mangler en bit av dybdeforståelsen. I et gruppearbeid innebære det at man kan gi ulike vinklinger på samme oppgave, og elevene kan bidra på det området de tenker best.

Elevaktiviteter

Her er mange aktiviteter rettet direkte mot elevenes læring, og det å øke bevisst-

heten om hvordan man lærer. I så måte kan det være nyttig med VØL-skjema (vet – ønsker å vite – har lært – være nyttig). Forfatteren viser hvordan dette kan brukes både individuelt, i små eller store grupper. Det er også flere eksempler på ferdige leseskjemaer, klare til å brukes med elevene.

Trenger man å jobbe med nyordlæring eller å få elevene til å reflektere over hva en tekst forteller, er her gode eksem-pel på spørsmål. Her er også forslag til skjema som hjelper elevene til å tenke over hvordan læring bygges opp bit for bit, og hva man trenger for å øke forstå-else og kunnskap. Boken inneholder også mange forslag til læring gjennom leke-aktivitet. Eksempler er bruk av spillet Twister i engelskundervisningen, slik at både språk og kropp får utfordringer. For-fatteren går grundig gjennom selve akti-viteten, og tar med en liste over hva man trenger for å gjennomføre aktiviteten.

Oppsummeringer

Boka er spekket med forslag til elevopp-gaver og måter å engasjere elevene på, og strekker seg over hele det 13-årige skoleløpet. Mye er nok kjent for lærere som har vært i skolen noen år, men her er helt sikkert et og annet nytt å plukke opp også.

For hvert kapittel er det en kort og infor-mativ oppsummering og spørsmål. Disse spørsmålene kan gi grunnlag for reflek-sjon og drøfting i personalgrupper.

Boka er rettet mot lærere i skolen og lærerstudenter. Særlig nye lærere vil finne alle forslagene om elevaktiviteter nyttig. Det kan også være inspirasjon til å utvikle sin egen aktivitetsbank.

Kroppsøvlingslærere må stole på sitt faglige skjønn

Denne boka utgjør en god dose etterutdanning for kroppsøvlingslærere, skriver anmelderen.

Vurdering av elevenes læring i skolen er vanskelig, og vurdering av læring i kroppsøving er for mange lærere noe av det vanskeligste de gjør i løpet av arbeidsåret. Dette kommer blant annet av det vide spennet i kompetansemål i kroppsøving, fra helt konkrete mål som for eksempel målet etter 4. trinn omkring svømmedyktighet, og mer utviklende mål om personlige egenskaper som empati og evne til å ta vare på seg selv og hverandre. Denne spenningen gjør det utfordrende å vurdere en helhetlig kompetanse hos eleven og gjør vurdering i kroppsøving til en stor utfordring. I tillegg har det vært et hull i litteraturen som virkelig tar grep om denne utfordringen og som kommer med konkrete eksempler som kan gjøre det lettere for lærere å gjøre jobben sin. Kjell Evensen evner å fylle dette hullet med boka «Vurdering i kroppsøving».

Forfatteren starter med å sette både faget og vurdering i faget i en kontekst og gir også noen perspektiver på begrepet dybdelæring. At det i boka brukes plass på dybdelæring er viktig, for dette begrepet vil være i fokus for kontroverser framover da dybde i læring i skolen er fra øverste hold i Skole-Norge uttalt å ha noe med kvalitet å gjøre. Slikt sett må alle lærere ha noen formening om, og kunne gjenkjenne, dybde i læringen, også i kroppsøving. Om det blir veldig sprik i hvordan man kjenner igjen dybde vil dette kunne gi veldig sprik i hva man vektlegger i vurderingen og hvordan man vurderer elevene i kroppsøving.

Videre får leseren en god innføring i hva læringsmål kan være og hvordan vurderingskriterier kan gjenkjennes. Egenvurdering og hverandrevurdering kommer tydelig fram i boka som noe forfatteren har vektlagt i egen praksis. Måten disse erfaringene legges frem på, er god og

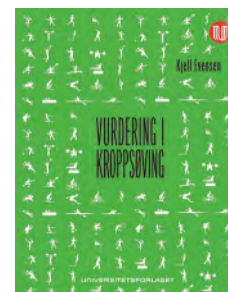
Forfatteren legger vekt på at kroppsøvlingslærere må stole på sitt faglige skjønn, og det er nok dette skjønnnet man er helt avhengig av for å kunne se elevenes helhetlige kompetanse i faget der målene er så vidt forskjellige i form og hensikt.

FOTO TOM-EGIL JENSEN

tydelig. Bruk av gode eksempler fra forfatterens hverdag som lærer gjør boka lettere å lese, og man kan lettere relatere det man leser til egen praksis og hverdag. I boka tas også problematikken omkring fysiske tester opp koblet til vurdering, og en heldigere praksis beskrives der fysiske tester blir en læringsaktivitet kontra en mer tradisjonell vurderingsaktivitet. Videre er begrepet innsats godt beskrevet og hvilken plass dette har i ny læreplan. Hvilke rammer en som kroppsøvlingslærer har med tanke på halvårsvurdering og standpunktvurdering blir også omhandlet i boken. Vi får også innblikk i hvordan man kan vurdere uten karakter underveis, også dette basert på forfatterens egne erfaringer. Gjennom boka legger også forfatteren vekt på at vi som lærere i kroppsøving må stole

på vårt faglige skjønn. Det er nok dette skjønnnet man er helt avhengig av for å kunne se elevenes helhetlige kompetanse i faget der målene er så vidt forskjellige i form og hensikt. Et virkelig godt poeng, som har fått sitt egen kapittel, og en av de store styrkene med boka.

Oppsummert vil du som leser få en god dose (157 sider) etterutdanning i et av de mest utfordrende emnene i hverdagen din som kroppsøvlingslærer ved å lese denne boka. Jeg kan ikke tenke meg en eneste lærer som ikke vil sitte igjen med det inntrykket. Endelig er denne boka kommet, den har vi ventet på!

Vurdering i kroppsøving

Av Kjell Evensen
Universitetsforlaget
2020
176 sider

Hva dagens norsklærere kan lære av «Jonas»

Knut Hoem
cand.philol,
litteraturanmelder i NRK
FOTO ESPEN EICHHÖFER

9. oktober ville forfatteren Jens Bjørneboe ha fylt 100 år. Den norsklærer som ikke formidler hans roman «Jonas» til sine elever, har forsømt sitt oppdrag.

Kjære norsklærere, jeg har en høne å plukke med dere. Deres fremste oppgave er å formidle kunnskap om norsk litteratur og norske forfattere til elevene. Dette gjør dere i altfor liten grad. Det siste halvåret med pandemi og mye hjemmetid for elevene kunne vært en gylden anledning til å la elevene lese mye og uforstyrret i den fantastisk rike skattkisten som den norske litteraturen er. Dårlig zoom-undervisning kunne blitt erstattet av klassesett med fysiske bøker og krav om at den enkelte skulle gjøre rede for hva hun hadde lest, skriftlig!

Mine kilder forteller at dere ikke benyttet den muligheten. Og ikke bare mine kilder. Like før sommeren publiserte Ida Lodding Gabrielsen og Marte Blikstad-Balas sine funn fra til sammen 50 skoleklasser på 8. trinn (i tidsskriftet Edda 2/2020). De hadde filmet 178 timer, og hva fant de ut? Jo:

«Våre funn fra en omfattende undersøkelse om skjønnlitteratur på åttende trinn, viser at skjønnlitteraturen norske elever møter når de begynner på ungdomskolen, er lite variert, enkel og ofte presentert i form av korte tekster og utdrag fra læreboka, gjerne som en del av skriveundervisning. (...)

Men det at vi, når vi går inn i en tilfeldig valgt uke med norskundervisning i nesten femti forskjellige klasser, ikke finner tegn til at elevene leser og diskuterer romaner med hverandre, tyder på at elevene i liten grad får mulighet til å gå i dybden og delta i et tolkningsfellesskap der en sammen leser mellom linjene og tolker litterære verk.»

Er så alt meget bedre i videregående? Ikke ifølge den informasjonen jeg får. Og heller ikke ifølge Stella Ramborg, som nylig tok et sviende oppgjør med det manglende ambisjonsnivået i norskundervisningen i et debattinnlegg i Aftenposten (06.10.2020):

«Jeg skulle ønske at jeg og alle vennene mine hadde lest og fått glede av samme bok. Jeg skulle ønske jeg fikk lest mer enn kun én klassiker i løpet av mine 12 år på skole i Norge. Jeg skulle ønske alle hadde skjønt referansene mine til Hamsun, fordi de er ganske morsomme.»

Det er sikkert både enerverende og krevende å få kritikk fra en utenforstående som ikke har sitt daglige arbeid i klasserommet. Men nettopp dette utenforstående, men ikke uforstående, blikket på institusjonene utgjorde selve essensen i forfatterskapet til Jens Bjørneboe. Først og fremst tok han for seg skole- og fengselsvesenet. Han hadde rett nok vært innom begge steder, men han så livet der inne med tilstrekkelig avstand til at han kunne kritisere det han så. Han var fri nok til å gjøre det. Han risikerte ikke represalier fra sine overordnede. Jeg er helt sikker på at den norske, offentlige skolen ikke helt ble den samme etter «Jonas». Den alternative pedagogikken, som vi ser utfolde seg i romanens andre del, fikk en litterær plattform – en roport! Jeg er ikke sikker på om alternativet alltid var til det beste for elevene, men det er av underordnet betydning. Det vesentlige er at det i romanen diskuteres hva skolen skal være. Hva er meningen med at vi går der? Hvilken type dannelse skal den tilby? Dette er en diskusjon som ikke har mistet et fnugg av aktualitet. Det er også grunnen til at jeg nylig sa i NRKs nyhetsmorgen at den norsklærer som ikke formidler «Jonas» til sine elever, har forsømt sitt oppdrag.

Jeg vet at dere er opptatt av selv å få bestemme hvilke bøker dere skal legge opp som pensum (jeg vet det ikke lenger heter pensum) for elevene. Noen av dere kjempet med nebb og klør mot Reform 97 og daværende utdanningsminister

«Hva er meningen med at vi går på skolen? Hvilken type dannelse skal den tilby?»

Gudmund Hernes, da han forsøkte å legge (temmelig vide) føringer for hvilke forfattere, verk og epoker elevene burde være innom i skoleløpet. Vel, den kampen vant dere, men med det privilegiet følger det også et stort ansvar. I «Jonas» får vi være med den lektorutdannede jungmannen når han går inn som vikar i geografitimene. Han løser dette med å forberede undervisningen «slik at alt kunne fremstilles i form av en fortelling og det faktiske stoff som barna skulle lære, uten videre framgikk av fortellingens gang».

Bjørneboe mener altså at læreren skal bruke fortellingens kraft som pedagogisk virkemiddel. Kanskje kan dette i særlig grad gjelde norsklærere som har som sin oppgave og plikt å formidle fortellinger? Ja, mer enn som så. Dere skal gjøre elevene til fortellere. Dere skal, som jeg har skrevet et annet sted tidligere, lære dem å lese fortellinger, slik at de kan få orden på sitt eget livs fortelling. Hvor viktig dette er, trenger jeg ikke utdype nærmere. For nærmere begrunnelse vil jeg anbefale den aldeles fabelaktige kronikken «Den norske verdien 'å få en sjanse til'» (Morgenbladet 24.08 2017) av kulturminister Abid Q. Raja. Der forteller han hva lesingen gjorde for ham.

Han sto også i fare for å ramle utenfor, som så mange elever gjør. Men så fantes det en reddende engel i form av en bibliotekar på Sandaker bibliotek. Hun gav guttungen bøker og spurte ham alltid hva han syntes når han hadde lest dem. Det er Bjørneboes store fortjeneste at han viste hvordan det oppleves å være på skolen når man er et barn.

Fremstående norske forfattere, som Erik Fosnes Hansen, Jan Grue og Jon Fosse har også skrevet takknemlige tekster, der de forteller at det var dem som var Jonas. Ikke fordi de var dyslektiske, langt ifra, men fordi de var annerledes. Så skal vi videre være takknemlig for at Bjørneboe introduserte oss for skoleverkets «salamandere». Av «Jonas» kan dere lære at dere har et valg. Dere kan velge å ikke være slike reptilaktige skolefolk. For en ting er sikkert: Det salamanderaktige finnes fortsatt. Det sprader rundt på skolene og i Utdanningsdirektoratet. Det havner i læreplaner og skjemmer lærebøker. Det sitter i lærerutdanningene, og det kryper inn i norskundervisning. Dagens salamandere er å forstå som en likegyldighet til norsk litteratur, til den norske litterære arven. Alt det som vi har skapt og som vi er stolte av.

og av Jens Bjørneboe

Det salamanderaktige kommer til uttrykk i byråkratspråk og vanskelige begreper, fremmedord og abstraksjoner, dørgende kjedelige tekster fra dagspressen med spørsmål og skjemaer. Det kommer til uttrykk i detaljerte oppskrifter på hvordan barna skal skrive tekstene sine istedenfor å gi dem tillit til å finne en egnet form for det de vil fortelle. Samtidig understreket Bjørneboe i et essay skrevet ett år etter at «Jonas» utkom, at det er forskjell på litteratur og virkelighet. Salamanderne var ikke å forstå som enkeltpersoner. De var mer som en tidsdemon, en ond tidsånd. I virkeligheten skal man ikke karakterisere mennesker slik. Respekten for sine meningsmotstandere var også viktig, også for polemikeren Bjørneboe. Aller først i boken står et sitat av Aristoteles, der den greske filosofen minner oss om «hvor beslektet og

fortrolig mennesket er med mennesket». Dette er kanskje den viktigste lærdommen fra «Jonas» og Bjørneboe i dagens debattklima.

Det er så mye å oppdage i «Jonas», så mange veier å gå. Men da kan dere ikke la elevene bli overlatt til seg selv bak sine bærbare pc-er. Da kan dere ikke la dem svitsje over til nettets distraksjoner med en gang dere snur ryggen til.

Historien om Jonas og om Bjørneboe skal dere servere på et sølvfat. Men selve lesningen, og tolkningen av det de har lest, skal dere overlate til elevene. Sammen med stoltheten over å beherske dette nøkkelverket i norsk etterkrigslitteratur.

«Det salamanderaktige kommer til uttrykk i [...] detaljerte oppskrifter på hvordan barna skal skrive tekstene sine istedenfor å gi dem tillit til å finne en egnet form for det de vil fortelle.»

BESTILL ABONNEMENT PÅ SPESIALPEDAGOGIKK

- Få bladet til arbeidsplassen eller rett hjem i postkassen

Med et abonnement på Spesialpedagogikk holder du deg faglig orientert.

Spesialpedagogikk utgis seks ganger i året og er det eneste norske tidsskriftet innenfor sitt fagfelt og inneholder fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger.

Ordinært abonnement

Om du ikke er medlem i Utdanningsforbundet er prisen 500 kroner per år. For bestilling send epost til **abonnement@utdanningsnytt.no**

Abonnement til medlemmer

Om du er medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet er prisen 150 kroner per år. Som medlem kan du bestille og endre ditt abonnement ved å gå inn på Min side:

udf.no/min-side/mine-abonnement eller sende epost til **medlem@udf.no**

utdanningsnytt.no/spesialpedagogikk

Usikker, uklar og ulik tolkning og praksis

● **Katrine Kirkhus**
lærer ved Bokn skule i
Rogaland
FOTO PRIVAT

Ulik tolkning av regjeringens veileder har ført til forskjellig praksis ved både skoler og barnehager under pandemien.

12. mars 2020 stengte Norge ned. Vi var angrepet av et nytt virus som ingen hadde nok kunnskap om til å stoppe. I tiden før hadde vi hørt om dette viruset som spredde seg i andre land, men vi var nok ikke helt forberedt på at det skulle skylle inn over vårt eget og at det skulle få så store konsekvenser for hele samfunnet. Korona var på alles lepper.

Mange ble redde, redde for seg selv, barna sine, slektninger og nære relasjoner. Hele Norge ble satt i karantene, skoler og barnehager ble stengt, og ingen skulle omgås andre enn sin egen husstand. Aviser og nyheter var spekket med viktig informasjon, men samtidig skremmende historier om virusets utvikling, og antall syke, smittende, innlagte og døde var hovedfokuset.

Som voksen er du rustet til å håndtere en krise, håndtere en annerledes hverdag og tilpasse deg, men hva med barna? En av de viktigste relasjonene et barn kan ha, er relasjonen til de voksne i barnehagen eller på skolen. Foruten foresatte og primær familie er det disse voksne barna har nærest relasjon til og bruker store deler av hverdagen sin sammen med.

«Som voksen er du rustet til å håndtere en krise, håndtere en annerledes hverdag og tilpasse deg, men hva med barna?»

I flere år har det blitt forsket på hvordan en god relasjon mellom elev og lærer kan være avgjørende for læring. Med dagens samfunn hvor utdanning, kunnskap og elevenes evne til å håndtere livet er så sterkt i fokus, burde det vært en selvfølge å ivareta dette under en slik krise.

«Relasjonen mellom lærer og elev har betydning for elevenes læringsresultater og atferd. Lærerens vilje til å bry seg om alle elevene, vise interesse for den enkelte, være støttende og ha forventninger om utvikling, er viktig for å bygge en positiv relasjon», skriver Utdanningsdirektoratet på sine nettsider.

Hvordan ble disse relasjonene ivaretatt under koronakrisen?

Anbefalingene og veilederne som kom fra regjeringen, var åpne for tolkning. Det ble oppfordret til å ha dialog og kontakt med hver enkelt elev minst én gang i uken. Det var opp til hver kommune og skole å tolke og tilpasse et opplegg som skulle tilfredsstille alle. Noen skoler kuttet ut fag, noen kortet ned på arbeidsmengder, noen opprettet digitale læringsplattformer hvor de hadde kontakt med elevene, og noen valgte å glemme å dyrke sin relasjon til elevene. Her var det ikke noen form for kontakt utover arbeidsplaner på digitale plattformer hvor det var opp til eleven å være selvstendig.

Hva er det viktigste å ivareta under en slik krise? At eleven for alt det er verdt tilegner seg ny kunnskap, eller at eleven føler seg trygg og opprettholder relasjon til lærer og andre medelever?

«Overalt hvor barn oppholder seg, trenger de å kjenne at voksne passer på, hjelper til og bryr seg. Derfor må voksne i barnehagen og skolen, hvor alle barn tilbringer så store deler av livet sitt, ikke bare ta ansvar for det pedagogiske opplegget, men også for omsorgen og kvaliteten på relasjonene.» (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013; 2016)

Det var en tøff hverdag for mange barn da de ikke fikk være med sine klassekamerater eller venner.

De savnet lærere og de trygge voksne på skolen. For noen var det en lettelse å komme seg ut av skolen. Mange av disse har ikke hatt en god relasjon til verken lærer eller medelever, ikke funnet sin plass i systemet og ikke opplevd skolehverdagen som positiv. Disse elevene satte pris på hjemmeskole og hadde verken behov for daglig kontakt eller lengtet tilbake, men hva med alle de andre? Hva med de sårbare som gjerne ikke har den beste hjemmesituasjonen, de elevene som opplever relasjonen til lærere og medelever som tryggheten i hverdagen og de som savnet skolen?

I mai åpnet skolene igjen. Hele landets elever skulle tilbake til skolehverdagen. Skolene var satt under stort press med restriksjoner fra regjeringen om avstand, vasking, kohorter og regler. Mange lærere var usikre på hvordan denne nye hverdagen skulle fungere for både dem selv og elevene som kom tilbake til en annerledes hverdag. De skolene som hadde opprettholdt kontakt og vektlagt relasjonsbygging under koronaperioden, hadde forberedt sine elever i forkant, men hva med de som ikke hadde verbal kommunikasjon med sine elever? Her var det opp til foreldre å kommunisere med barna om hva som ville møte dem. Igjen var det åpent for tolkning. Ulike personligheter med ulike holdninger skulle tolke og videreformidle til sine barn. Mange elever var usikre på dette ukjente, og spenningen var stor.

Ulik tolkning av regjeringens veileder førte til at både skoler og barnehager utførte forskjellig praksis. Lærere var usikre på hvordan de skulle arbeide, og barnehageansatte fikk uklare arbeidsinstrukser, og i noen tilfeller ble det sådd tvil om deres kompetanse og evne til å ivareta relasjonene til barna, og hvordan var det egentlig med foreldrenes relasjon til egne barn?

I hjemmet ble det satt press på foreldre. Foreldre som selv hadde hjemmekontor, foreldre som mange stresset for å få denne nye hverdagen til å gå opp. Noen hadde yrker hvor de var pliktet til å gå på jobb, deres barn ble gjerne overlatt til skolehverdagen alene og mange følte at deres relasjon til barnet som foreldre ble utfordrende. Var det forskjell på de skolene som vektla relasjonsbygging og hadde daglig kontakt med sine elever og de som ikke hadde?

Hva gjør vi dersom det oppstår en ny krise?

Det finnes et alternativ til reduserte åpningstider i barnehagen: økt bemanning

● **Toril Kalsås**
organisasjonstillitsvalgt
i Utdanningsforbundet
Bergen
FOTO PRIVAT

NHO bør jobbe aktivt for bedre bemanning i barnehagene fordi det er viktig for alle deler av arbeidslivet.

På NRK-nyhetene 20. september kunne vi se NHO vise omtanke for at småbarnsforeldre, og i særdeleshett mødrene, kan få jobbe like mye som andre. Det gjorde de ved å motsette seg forslaget om begrenset åpningstid i barnehagene. Redusert åpningstid er foreslått som et tiltak for å bedre bemanningen og dermed kvaliteten for barna.

Vi er enige om at likestillingsperspektivet er viktig i arbeidslivet i Norge, og jeg regner med at alle også er enige om at kvalitet i barnehagen er viktig. For å oppnå begge deler finnes et alternativ til reduserte åpningstider, nemlig økt bemanning!

Dagens bemanningsnorm har ikke bare en negativ konsekvens for barna, men også for de ansatte. Barnehagelærere og andre ansatte i barnehager har et sykefravær som er opptil 63 prosent høyere enn gjennomsnittet, og mange oppgir forhold på jobben som årsak til fraværet. Støy, ubekvemme arbeidsstillinger, emosjonelt stress og andre psykososiale forhold er årsakene som oppgis utenom den enkeltfaktor som medfører ekstra belastning innen hver og en av disse årsakene: For lav bemanning.

Når bemanningen er god nok, kan man dele større barnegrupper i små, slik som de fleste har god erfaring med fra den første tiden barnehagen var åpne i «koronatiden». Det fører til mindre støy og mindre uro for både barn og ansatte, til at den ansatte har oversikt og kan se det enkelte barnet, til at den ansatte kan velge løsninger som er til beste for barnet og la barna bruke den tiden de trenger i stedet for å velge raskeste løsninger som blant annet ofte medfører unødvendige løft og andre ubekvemme arbeidsstillinger. Små grupper medfører mulighet til å følge opp barna og gi dem tiden og støtten de trenger til å øve seg på og lære det å skape vennskap, leke sammen, løse konflikter og bli trygge på seg selv.

Fra 1. januar 2021 skal barnehagene få en lov mot mobbing, plaging og utestengelse fra lek. God nok bemanning er vesentlig for å kunne fange opp det som skjer mellom barna og gi barna støtten og tryggheten de trenger for å utvikle god sosial kompetanse, empati og måter å løse konflikter på, og det er essensielt for å forebygge og håndtere mobbing, utestengelse og plaging. Mobbing kos-

ter ifølge svenske beregninger samfunnet milliarder av kroner, i tillegg til kostnadene for den enkelte. Deler av kostnadene kommer på grunn av at mobbeofre får utfordringer med skolegang og arbeidsliv, og at det medfører økte utgifter til trygd og helse, skriver Fagbladet.no. Bedre bemanning i barnehage er derfor ikke bare positivt for dem som daglig har sitt virke i barnehagene, det er også positivt for arbeidslivet og samfunnet både på kort og lang sikt.

Bemanningsproblematikk har vært på dagsorden i barnehagedebatten i mange år uten at det virker å være politisk eller økonomisk vilje til å tilføre mer bemanning. Men det er uttalte mål om redusert sykefravær og frafall fra arbeidslivet, også innen barnehagesektoren. Uten bedre bemanningsnorm må bemanningen styrkes på andre måter. Forskjellen i bemanning når barnehagen er åpen 8,5 timer i stedet for 10 timer, er 1,5 time hver dag med alle ansatte til stede sammen med barna. På en avdeling med 3 ansatte på 18 store barn betyr det at hver dag vil de 3 ansatte være til stede i 5 timer og 15 minutter samtidig (trukket fra lunsj og planleggingstid, men ikke møter, foreldresamtaler med mer) i stedet for 3 timer og 45 minutter. De timene betyr noe. Ikke minst betyr det mye at tiden der det er alt for få ansatte og mange barn begrenses. Mobbing og utestengelse foregår ikke bare mellom kl 9 og kl 14.30, som ofte er tiden i løpet av dagen en avdeling er fullt bemannet med 9 timers åpningstid (unntatt tid til lunsj, møter, foreldresamtaler og lignende).

Tilstrekkelige ressurser er et viktig tiltak for arbeidsforholdene i offentlig sektor, der de fleste ansatte er kvinner. I stedet for å sette kvinner i næringslivet opp mot kvinner i barnehagen bør NHO støtte blant annet Utdanningsforbundet og Barnehageopprøret og jobbe aktivt for bedre bemanning i barnehagene fordi det er viktig for alle deler av arbeidslivet. Da vil barnehagene kunne ha lengre åpningstider uten at det går på bekostning av barns beste og arbeidsmiljøet til de ansatte.

«God nok bemanning er vesentlig for å kunne fange opp det som skjer mellom barna og gi barna støtten og tryggheten de trenger.»

Trygdeoppgjøret 2020

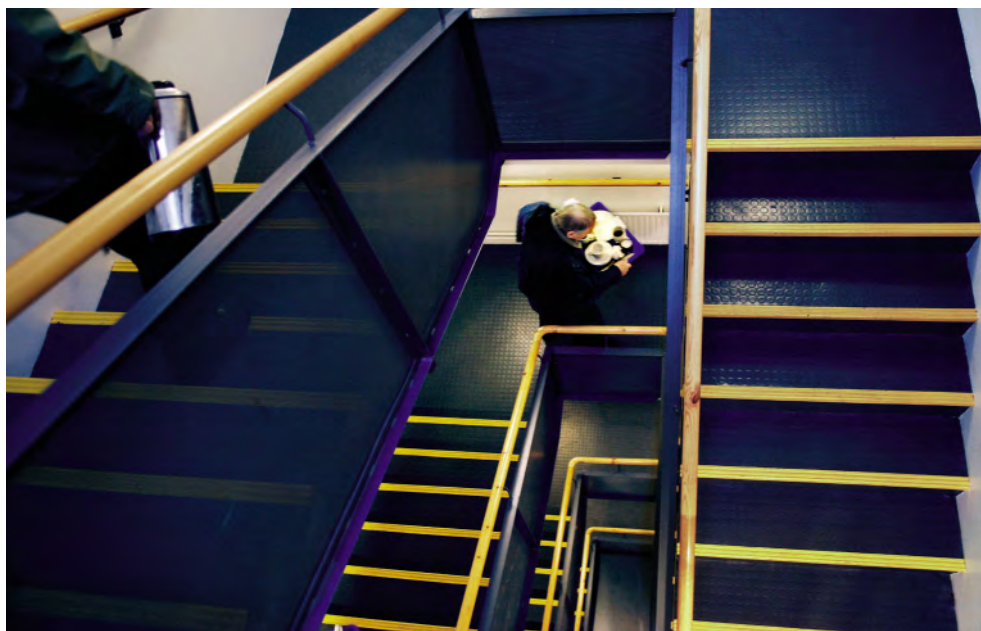
Pensjonistene mistet kjøpekraft, igjen

Årets trygdeoppgjør førte også i år til minsket kjøpekraft for landets pensjonister på grunn av den vedtatte underreguleringen på 0,75 prosent. En nedgang på 0,2 prosent føyer seg inn i en trend hvor pensjonistene har fått minsket sin kjøpekraft i fem av seks år, noe som føles urettferdig når de yrkesaktive får økt kjøpekraft. Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) skrev ikke under protokollen. Det gjorde heller ikke Pensjonistforbundet.

Pensjonistforbundet krevde forhandlingsrett med staten om trygdeoppgjøret. LOP er enig i dette hvis det gjelder størrelsen på oppgjøret, men ikke en omfordeling innenfor rammen av trygdeoppgjøret. Pensjonene er etter LOPs syn opparbeidede rettigheter gjennom deltakelse i arbeidslivet og skal ligge til grunn for fordelingen av pensjonene.

Minstepensjonen er for lav og må rettes opp gjennom bevilgninger i statsbudsjettet. Andre pensjonister skal ikke finansiere en økning ved å gi avkall på egen pensjon. Et utvalg som skal se på pensjonsreformen, er nedsatt. LOP har protestert mot sammensetningen av utvalget fordi ingen av pensjonistorganisasjonene er med i utvalget. Etter mitt skjønn burde dette være naturlig!

Pensjonistene bidrar, selvsagt, til den offentlige økonomien. De fleste av oss betaler skatt, og dessuten trygdeavgift, moms og for ikke å snakke om innbetalte pensjoner gjennom et ofte

langt arbeidsliv. Pensjonistenes minstefradrag er i tillegg av en helt annen størrelse enn de yrkesaktives, en forskjell på 14 prosent i pensjonistenes disfavør.

Nils Tore Gjerde | pensjonist medlem av Utdanningsforbundet og Landsforbundet for offentlige pensjonister

Nedover og nedover går det med pensjonistenes kjøpekraft. I fem av de seks siste årene har den sunket, påpeker Nils Tore Gjerde.

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

Språkpolitikk

Historisk godt program for nynorsken

Partileiar Jonas Gahr Støre la 25. september fram det som må vere eit historisk godt program for nynorsken frå Arbeidarpartiet (Ap).

Ap la den dagen fram sitt fyrste framlegg til nytt stortingsvalprogram. Her ynskjer partiet å gå til val på å styrkje nynorskkompetansen i lærarutdanningane, betre sidemålsundervisinga og sørje for fleire digitale læremiddel på nynorsk. Dei er også positive til å greie ut retten til å gå i eigne nynorskklasser ut heile grunnskulen.

Der Ap dei siste vala knapt har hatt ei formule-

ring om språkpolitikk eller nynorsk i programmet sitt, tek dei no til orde for fleire verkemiddel som vil betre stoda for nynorskelevane. Dei omtalar fleire av Mållaget sine viktigaste krav.

No er det opp til heile partiet å spisse og forplikte desse formuleringane endå meir og å sikre at elevane får karakter i sidemål.

Eg håpar at delegatane som reiser til landsmøtet i Arbeidarpartiet neste år, også slår fast at elevane skal ha vurdering i skriftleg sidemål i ungdomsskulen og i vidaregåande skule. I ein

karakterstyrt skule må elevane sin kompetanse i begge dei to offisielle skriftspråka synleggjerast på vitnemålet.

Det er positivt at det største partiet som ynskjer å ta over makta etter neste val, ser ut til å bli eit parti som går til val med ein faktisk språkpolitikk.

Peder Lofnes Hauge
leiar i Noregs Mållag

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår.

Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

● Dikt

Communicare est ...

Å kommunisera
for å gjera felles
det som vedgjekk liv,
det var kan henda
menneskja sin
viktigaste reiskap
for framgang
om det gav rom
for kunne og klokskap.

I dag spring rådgjevarar
for kommunikasjon
rundt i hopetal
for å påverka sak
om ho er god eller dårleg,
gjeld monstermaster

i finaste Hardanger-natur,
eller sjukehus til
mislukka organisasjon.
Millionar kroner
blir til milliardar
i offentleg og privat
for å sminka sak
og narra opinion
så spørsmål og tvil
kan gøymast under
teppe av desinformasjon
til uvendeleg vedtak
er fatta.

Stort er betre enn lite
Færre er betre enn mange

Sentralisert er betre enn lokalt
Slik er den kommuniserte myte
som no er på mote
om det så gjeld
helse, politi eller skule.

Kom til å tenkja på
at sjukdomsskapande
resistente bakteriar og virus
mot dagens medisin,
dette veksande problem,
nok vil kjenna seg vel
om den lokale organisasjon
i helse blir bygd ned
til fordel for det store
i sentralisert modell

FOTO MIHAI EUSTATIU FREEIMAGES.COM

– så gløym ikkje det glupe
med å tenkja sjølv.

Jarle Tufta

● Videregående opplæring

Vår ungdom – vårt felles ansvar!

Stadig flere fullfører videregående skole. Det skyldes ikke minst en tettere oppfølging fra skolens side. For å sikre at enda flere gjennomfører må vi samarbeide så tett som mulig med alle kommunene i Viken for å sikre gode overganger og et godt grunnlag fra ungdomsskolen.

Nylig kom det en forskningsrapport som gir oss viktig kunnskap når vi skal legge til rette for at alle skal få en sjanse til å få oppfylt sine drømmer om utdanning og jobb. Rapporten viser tydelig at elevenes karakterer og kunnskap fra ungdomsskolen har stor betydning for gjennomføring av videregående opplæring, videre utdanning og jobb. Tilgangen til læreplasser er også en viktig for videre utdanningsløp.

19. oktober inviterer vi kommunene i Viken til en digital konferanse om vårt felles ansvar for grunnopplæringen. Kommunenes grunnskoletilbud og fylkeskommunens ansvar for videregående opplæring må ses i sammenheng, og vi må videreutvikle samarbeidet om det 13-årige utdanningsløpet.

Nesten åtte av ti hadde fullført og bestått videregående opplæring som 30-åring. Dette er åtte prosent flere enn i 2007. Det kommer fram i en forskningsrapport juni 2020 fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

(NIFU): «Fra 16 til 30». Prosjektet omfattet nesten 10.000 ungdommer som avsluttet 10. klasse.

Kunnskapsgrunnlaget fra ungdomsskolen hadde sterkest, direkte betydning for kompetanseoppnåelse for all utdanning ved 30 års alder. Sosial bakgrunn, målt med foreldrenes utdanning, betyr også mye. Vi må rette innsatsen mot de faktorene vi kan gjøre noe med. Derfor blir samarbeidet med kommunene så viktig for Viken fylkeskommune. Det kan både handle om hvordan vi får en mer praktisk rettet ungdomsskole for de som ønsker det, men også om hvordan de teoristerke kan få noe å strekke seg etter. Bedre og mer yrkesrettet rådgivning bør også være en del av svaret her. Alt dette er punkter som fylkeskommunen og kommunen kan samarbeide sterkere om. Det viktigste er at vi kjenner et felles eierskap til elevene og ikke skyver problemer under teppet eller skyver dem foran oss.

Undersøkelsen viser at utdanning er en forutsetning for å lykkes i dagens samfunn. Av de elevene som hadde oppnådd fagbrev, fagskole, bachelor eller master, var 90 prosent i jobb. Av de som hadde grunnskole som høyeste utdanning var ca. 60 prosent i arbeidslivet, mens for de som hadde bestått noe, men ikke fullført videregående opplæring, lå andelen på like under 70 prosent.

I tillegg til å samarbeide tett og aktivt med kommunene i Viken, må vi også samarbeide tett og aktivt med partene i arbeidslivet og med arbeidslivet. Rapporten fra NIFU viser svært lav fullføring fra noen yrkesfaglige utdanningsprogrammer. På disse tilbudene hadde mellom 30 og 50 prosent ikke fullført videregående opplæring når de var 30 år gamle. Noe av forklaringen tilskrives mangel på læreplasser og at fylkeskommunene ikke har et fullgodt alternativ frem til fagbrev.

Mange av ungdommene som velger yrkesopplæring, ønsker læreplass etter at de har gjennomført skoledelen av utdanningen sin. Overgangen mellom skole- og bedriftsbasert opplæring er kritisk for å kunne fullføre det faget en har ønsket seg. Mangel på læreplass fører til at mange gir opp målet om fagbrev. Derfor arbeider vi med å få på plass en læreplassgaranti i Viken. Også på dette området må vi samarbeide tett med kommunene. Kommunen er en stor og viktig arbeidsgiver, og mange av ungdommene har sin læreplass nettopp her.

Siv Henriette Jacobsen (Ap) | fylkesråd for utdanning og kompetanse i Viken fylkeskommune

● Forhandlingsresultat for kommunesektoren

Lønnsoppgjøret: Skuffa, nok en gang

Jeg var klar over at lønnsoppgjøret kom til å bli magert. Likevel er jeg skuffa, når jeg i midten av september leser nyhetene om forhandlingsresultatet av tariffoppgjøret på KS-området.

Men hva er jeg skuffa over? Er jeg skuffa over resultatet i årets lønnsoppgjør isolert sett? Er jeg skuffa over tilsynelatende manglende samarbeid på arbeidstakersiden? Er jeg skuffa over Steffen Handals evner som forhandlingsleder?

Nei, det jeg er skuffa over, er arbeidsgiversidens evne og vilje til gjennom en årrekke å trenere en lønnsutvikling for lærerne som er på linje med andre ansatte i kommuner og fylkeskommuner. Det har tydeligvis vært en bevisst strategi, og den har lyktes. Jeg er imidlertid usikker på om KS har tatt alvoret innover seg, selv nå, med rapporten som dokumenterer mindrelønnsutvikling i skoleverket. Et synlig bevis på det er KS' Tor Arne Gangsøs uttalelser til Utdanning 3. september.

Der peker han på at lærere siden 2009 har hatt samme lønnsutvikling som resten av sektoren og det faktum at det stort sett har vært enighet om oppgjørene.

Løsningen på den manglende viljen til å prioritere lærerne vil ikke, slik jeg ser det, være å flytte forhandlingsansvaret til de som i dag gir KS' forhandlingsmandat, kommunene og fylkeskommunene, slik Akademikerne hevder. Erfaringene mine som lokal tillitsvalgt peker i alle andre retninger enn at lokale forhandlinger er ensbetydende med frelse, til tross for at dette på papiret kan fremstå som en rask løsning.

Ender jeg med å stemme nei ved uravstemningen, ligger det en protestaksjon mot KS-systemet som gjennom en årrekke har svikta meg og mine kolleger til grunn. I årets lønnsoppgjør erkjenner jeg som medlem og som tillitsvalgt at potten med penger til fordeling var minimal. Det er et fak-

KS' trening av lærernes lønnsutvikling har tydeligvis vært en bevisst strategi, og den har lyktes, skriver Lars Elvethun Torskenes. På bildet ser vi forhandlingsleder for KS Tor Arne Gangsø.

FOTO JØRGEN JELSTAD

tum jeg også må forholde meg til.

Likevel er det lov å holde KS ansvarlig for mindrelønnsutviklinga for lærerne i norsk skole.

Lars Elvethun Torskenes | fylkesstyremedlem i Utdanningsforbundet Viken

● Smittevern

Risiko for covid-19-smitte i skolen

Høyres helse- og omsorgsminister Bent Høie kritiserer og belærer byrådet i Oslo for ikke å gjøre nok for å forhindre covid-19-smitte. Venstres kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby snakker og snakker om at lærerne skal yte mer, undervise hjemmeverende elever i tillegg til alle som er fysisk til stede på skolen, justere sin arbeidstid med mer.

Er det forsvarlig, slik det nå er på flere videregående skoler i Oslo, å ha 31 elever i relativt små klasserom med ditto overfylte korridorer? Vil regjeringen bidra økonomisk slik at klasser kan deles? Eller skal ansvaret og utgiftene tas lokalt?

Man ser nå lærere som både har angst og er dønn utslitt.

Terje Bjørø | skoleleder

Ifølge Terje Bjørø har lærerne nå både angst og er dønn utslitt etter lang tid med elevtrenghet i klassene. Bjørø spør om regjeringen vil bidra økonomisk slik at klasser kan deles.

ILL.FOTO PAAL SVENDSEN

Barn og unge fortener YouTube og dataspel på norsk

Undersøkinga Barn og medium 2020 frå Medietilsynet viser at seks av ti barn og unge møter mest engelsk når dei ser på video på YouTube. Når barna konsumerer nyheiter, seier derimot sju av ti at dei møter mest norsk innhald. Kvifor er det slike forskjellar?

Pengar kan vere ein grunn. Mediestøtte, moms-fritak og kringkastingsavgift er med på å sikre mediemangfald og brei nyheitsproduksjon på norsk i Noreg. Derimot finst det ingen direkte støtteordningar for produksjon av innhald på norsk på YouTube. Dei som vil lage norske videoar der, konkurrerer med store utanlandske aktørar med svulmande finansielle musklar.

Når det gjeld dataspel, er marknaden dominert av utanlandske spel, og norsk språk er nærast marginalisert. Sju av ti av 9–18-åringar som spelar dataspel, meiner det gjer dei flinkare i engelsk. Det er positivt, men gode og engasjerande dataspel bør òg vere tilgjengelege på norsk. Heldigvis finst det støtteordningar for produksjon av norskspråklege spel, og regjeringa har varsla ei dobling i støtta til dataspel innan få år.

Når barna blir gode i engelsk, er engelskdominansen då eigentleg eit problem? Det er det opp til oss som samfunn å avgjere. Ein viktig grunn til at vi har ein kultur- og mediepolitikk i Noreg, er at vi vil sikre at det norske språkfellesskapet står sterkt. Det er brei politisk semje om at det er verdifullt å ha norsk som fellesspråk også i framtida. Då treng vi norskspråklege kultur- og medieprodukt.

I ei stadig meir internasjonalisert verd treng barn og unge å vere gode i engelsk. Det vi må unngå, er at engelsk tar fullstendig over på enkelte

Engelsk må ikkje ta fullstendig over på enkelte samfunnsområde. Då kan vi få ein situasjon der barn og unge opplever norsk som ikkje lenger særleg relevant for dei, skriv Åse Wetås og Mari Velsand.

FOTO TYMON OZIMBLEWSKI, PIXABAY

samfunnsområde, slik at norsk ikkje lenger er i bruk, eller at norsk ikkje klarer å etablere seg på nye område. Då kan vi få ein situasjon der barn og unge opplever norsk som ikkje lenger særleg relevant for dei. Dersom norsk berre kan brukast i trykte bøker, og ikkje på digitale flater, har norsk eit statusproblem. Då er det fort gjort

at norsk kan virke mindre brukeleg også i andre samanhengar.

Alle dataspel må ikkje vere på engelsk. Men det kan vere uvant når eit språk blir introdusert på eit område der det er lite brukt. Vi kan difor ikkje vente at barn og unge sjølve krev å få dataspel på norsk.

I eit lite språksamfunn er det eit politisk ansvar å leggje til rette for eit slikt tilbod, men det krev handling og ressursar. I dag sikrar støtteordningar kvalitetslitteratur for barn og unge på norsk. På YouTube blir derimot norske barn og unge fôra med algoritimestyrt, kommersielt innhald, for det meste på engelsk. Vi trur at ei prøveordning med støtte for kvalitetssikra, norskspråkleg innhald på YouTube kan bøte på noko av denne skeivfordelinga. Barn fortener å møte historier der dei kan kjenne igjen sin eigen kvardag og sitt eige språk, også i dei kanalane der dei bruker mest tid. Det handlar om å ta barn og unge på alvor.

Åse Wetås | direktør i Språkrådet
Mari Velsand | direktør i Medietilsynet

Retningslinjer for leserbrev og fagartikler

Vi er glade for at du vil bidra med
debattinnlegg, innspill og kronikker.
Se vår forfatterveiledning her:
utdanningsnytt.no/debatt

FOTO MARTA ORTIZ/ISTOCK

Fagfornyelsen

Et påskudd for ivrige lærere til å leke butikk?

Min hypotese er at fagfornyelsen blir et springbrett for lærere som ønsker å tjene en ekstra slant, skriver Daniel Bolstad-Hageland.

ILL.FOTO KARI OLIV VEDVIK

Det er nok ikke få som har møtt høsten med gamle lærebøker, selv om læreplanen er ny. Og som lærer i 2020 skal du tenke på covid-19, Antibac og avstand. Samtidig som man skal pakke de nye kompetansemålene ut; eller drive med baklengs planlegging, der de tverrfaglige temaene ligger og lusker i undervisningsforberedelsene. Et evig jag, tror jeg mange vil være enig i. Da kan det være fristende å dra eget kort for å kjøpe materiell som tilfredsstiller de nye kravene vi står ovenfor.

I det siste har jeg observert noe på Facebook. Det kan hende jeg tar feil; det er i så fall ikke første gang. Men har det under pandemien dukket opp flere lærere som velger å selge egne undervisningsopplegg?

I enkelte lærergrupper har jeg registrert PowerPoint- og PDF-filer som går for både 50 og 450 kroner. Oppleggene blir tidvis møtt med ellevill jubel og uhorvelig mange likes, til tross for pris og mangel på kvalitetssikring.

Hvem betaler for dette gildet: Skolen eller enkeltlæreren?

Det er i hvert fall enkeltlæreren som trykker på like-knappen og ber selgeren sende betalingsinformasjon og opplegg som direktemelding.

Til slutt vil jeg stille et par spørsmål. Min hypotese er at noen skoler ikke har råd til å prioritere nye lærebøker i år. Andre skoler velger trolig å avvente med innkjøp til neste høst, ettersom utvalget av læremidler som oppfyller de nye kravene er begrenset.

Det er mulig jeg er i overkant krass, men her kommer det:

Er det noe kynisk over lærere, med et tydelig overskudd, som velger å profitere på andre læreres dårlige samvittighet, siden skolen de jobber ved ikke har ordnet med nye læremidler?

Blir da fagfornyelsen et springbrett for lærere som ønsker å tjene en ekstra slant?

Daniel Bolstad-Hageland
lærer i Bergen kommune

Oslo kommunes budsjett

Vi frykter enda færre vikarer i barnehagene

Et gjennomsnittlig kutt på 10 millioner kroner pr. bydel ligger inne i byrådets forslag til budsjett for Oslo kommune. Dette vil for mange bydeler komme på toppen av ekstraavgifter de har pådratt seg som følge av pandemien.

Vi hadde en forventning om at byrådet nå ville satse på å styrke bydelsøkonomien for å sikre viktige tilbud som barnehager, barnevern og helsetilbud, Vi er skuffet.

I midten av september ble det klart at byrådet setter i gang et forsøk med økt grunnbemanning i utvalgte barnehager. Problemet er at bydelene i dag ikke har penger til å sette inn vikarer ved fravær, og kuttet som bydelene nå pålegges, vil bety enda færre vikarer i de fleste bydelene.

Det er vanskelig å være ordentlig glad for forsøk med økt grunnbemanning i noen barnehager når faren samtidig øker for at bemanningen blir dårligere i de fleste andre barnehagene.

Pandemikompensasjonen må på plass! Siden i mars har vi stått i en situasjon som krever ekstra-

ordinære tiltak for å sikre smittevern og for å gi barn og elever et godt tilbud i hverdagen. Staten har lovet kommunene kompensasjon for ekstra utgifter, men pengene har vi ikke sett noe til ennå.

Både barnehager og skoler trenger å få dekket alle ekstrakostnader. Vi kan ikke spare inn på smitteverntiltak. Såpe, håndsprit og tørkepapir er ikke gratis. Smittevern medfører høyere fravær enn vanlig når ansatte skal holde seg hjemme ved forkjølelse.

Vi har fått informasjon fra våre tillitsvalgte om at noen skoler nå reduserer i renhold og vikarbruk fordi de ikke har fått kompensert koronautgiftene fra i vår. Det holder ikke å få ekstramidler i neste års statsbudsjett; regjeringen må garantere dekning av alle 2020-utgiftene.

Aina Skjefstad Andersen
leder i Utdanningsforbundet Oslo

Både barnehager og skoler trenger å få dekket alle ekstrakostnader som følge av pandemien, skriver Aina Skjefstad Andersen om Oslo-budsjettet. Bystyret gjør vedtak 9. desember.

FOTO JOAKIM S. ENGER

Rett på sak

Helse

Investér i sunne skolebarn

Alle må vi gjøre mer for at barna våre skal få sunnere og mer aktive liv. Kommunene, skolene, foreldrene og politikerne må alle gjøre mer.

Derfor sparker Viken fylkeskommune i gang en ny satsing. Alle skoler, fra grunnskole til videregående nivå, kan nå søke om prosjektmidler til folkehelse tiltak som handler om fysisk aktivitet, kosthold og søvn.

Viken har fått 40,5 millioner kroner fra Sparebankstiftelsen DnB til dette. Målet er at flest mulig fullfører skolen med best mulig resultat. Gjennom RØRE-prosjektet har tidligere Østfold fylkeskommune jobbet systematisk med folkehelse i skolen i flere år. 100 skoler har hittil deltatt, noe som blant annet har resultert i at mange skolebarn nå får gratis grøt til frokost og at det er tilrettelagt for aktivitet og bevegelsesglede både i og utenfor undervisning. Nå ruller vi ut prosjektet i Viken.

Satsingen er kunnskapsbasert og i tråd med faglige råd. Forskning viser at bevegelse, kosthold og søvn er grunnleggende forutsetninger for å kunne lære. En elev som har sovet dårlig, ikke spist ordentlig og ikke er fysisk aktiv, lærer mindre.

Nylig ga 34 norske uavhengige eksperter innen ernæring og folkehelse ut en rapport hvor norske myndigheters satsing på sunn mat og forebygging av overvekt er evaluert. Ett av rådene fra ekspertpanelet er å pålegge kommuner å tilby gratis skolemåltid til elevene. Vi er derfor særlig glade for at RØRE-prosjektet tester ut skolefrokost som et tilbud til elever.

En ny undersøkelse fra WHO viser at kun et mindretall av skolebarna mellom 11 og 15 år i Norge og Norden har et aktivitetsnivå i tråd med anbefalingene om 60 minutters daglig fysisk aktivitet. Andelen norsk ungdom som oppfyller anbefalingene er liten, og den er fallende med alder.

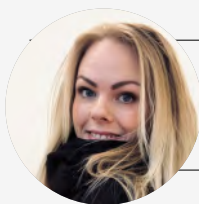
Når vi også vet at det er store forskjeller i Viken og at barn og unge har forskjellig utgangspunkt med tanke på familieforhold, inntekt, boligsituasjon og helse, mener vi at skolene har en unik mulighet til å bidra til å utjevne noen av forskjellene. Det kan de gjøre ved å vektlegge gratis skolemåltid og legge til rette for en hverdag der barna er aktive og lærer bedre.

Anne Beathe Tvinnereim (Sp) | fylkesråd for plan, klima og miljø

Siv Henriette Jacobsen (Ap) | fylkesråd for utdanning og kompetanse
begge i Viken fylkeskommune

Studentliv

Kjære student, ta jobben din alvorleg!

Silje Nathalie Luvåsen

lektorstudent i språkfag ved Høgskolen i Innlandet

FOTO PRIVAT

Eg spør meg sjølv ofte om kva som har skjedd med studentane.

Det er skremmande kor lite informasjons-søkjande og oppdaterte dagens studentar er. Det har alltid vore viktig for meg å vite kva vi skal gjere til kva tid, korleis timeplanen over semesteret ser ut og kva oppgåver vi skal levere eller presentere. Eg vil lese sekundærlitteratur for å byggje opp forståinga for emna eg tek, og for å kunne gå meir i djupna på eksamen. Eg tek jobben min høgst alvorleg, og er utruleg glad for at eg har moglegheita til å ta høgare utdanning. For er ikkje jobben min å vere student?

Det verkar som at studentane ikkje tek det alvorleg. Det kjem stadig spørsmål om kva vi skal gå gjennom, når det er innleveringar og kva som er viktig i studieløpet. Eg skjemest over å vere student. Kva skjedde med ansvar for eige studium? Alt ein les og går gjennom, er viktig. Ein rekk ikkje mykje på tolv veker, men ein har tid til å lese både før og etter forelesingane. Jo meir eg les, jo meir vil eg lære. Det er ein av hovudgrunnane for at eg likar å vere student. Eg har desse åra på å lære meg ting, jobbe med studiet og lese om ting eg er interessert i. Eg tek eit studium som er innanfor interessa mi, fordi eg er så

heldig at eg bur i Noreg. Kvifor spørje om kva som er viktig? For meg er alt innan norsk viktig, det skal jo bli faget mitt.

Er ikkje faget viktig lenger? Er det ikkje kunnskapen ein sit igjen med som viser tilbake til studietida? Eg meiner at kunnskap er det viktigaste som finst, og ingenting kan slå det. Status og tittel er berre noko ein får (kanskje òg berre for ein periode), men kunnskapen vil du alltid ha med deg i alle samanhengar. Har status så stor betydning for folk at dei vel yrke ut ifrå kva dei kan kalle seg sjølv? Dersom ein skal bli advokat, treng ein kunnskap om lovene og korleis rettssystemet fungerer. Legar må mellom anna kunne medisinspråket latin og korleis ein skal setje diagnose. Det er skummelt viss trenden blir at folk flest tek utdanning basert på tittel og status. Kvar blir den gode og kunnskapsrike arbeidaren av, då? Han forsvinn dersom studentane ikkje tek jobben sin alvorleg.

Kjære studentar, eg har ei bønn til dokker. Ta studiet ditt alvorleg, søk opp kunnskap og informasjon. Det er enkelt å spørje dei som veit kva som skjer og korleis ting er, men det kjem til å slå tilbake i arbeidslivet. Du er student, ver stolt av det og ta det på alvor! Det er ikkje sjølvsagt at ein kan få ta ei høgare utdanning.

Til politikere som har mistet futten

● **Arne O. Walbye**
lærer i Søndre Land

FOTO PRIVAT

Valgkampen er i gang, huhei! Politikere fra øst og vest skal krangle om hvem (av de andre) som har det dårligste opplegget for lærere og skole.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | tonelileng@icloud.com

Vi rakk ikke engang fram til høstferien første år med fagfornyelsen før Høyre melder at fagstrukturen på ungdomstrinnet må endres. Venstre vifter like ivrig fra sin lille taburett og melder at elevene på barnetrinnet må få valgfag. Hjelpes! Og så dukker Arbeiderpartiet opp og skal leke edel ridder på vegne av lærerne, men de snur kappen etter vinden så hurtig at man knapt ser kappen, eller vindretningen. Skal vi tro Høyre, er Arbeiderpartiet nå imot sin egen politikk, minst på andre runden. Men skal vi tro på Høyre? Partiet har selv vist lærerne liten tiltro gjennom sju lange år.

Høyre har klart en sak politikere er flinke til. De har så mange ganger gjentatt påstanden om «tidenes beste etter- og videreutdanningstilbud for lærere» at det har blitt en sannhet. Til og med Arbeiderpartiet tror på budskapet nå, de skriver i sitt valgprogram at de minst skal videreføre høyrepolitikken. Minst.

Samtidig skal de fjerne den tilbakevirkende kraften som har bundet kompetanseutviklingen til de nasjonale målsettingene, særlig knyttet til norsk, matematikk og engelsk, der kravene om ekstra studiepoeng har paralisert skoleeier. Nå blir nok skoleeier glad, ingen må på skolebenken! Ap selger inn følgende i sitt program: «Gjøre det obligatorisk for alle kommuner å lage en plan for videreutdanning for lærerne». En plan koster lite. Legg også merke til at her er ordet «etterutdanning» utelatt. Snedig. Det er arbeidsgiver som har ansvar for etterutdanning. Vanligvis da.

Kommer Arbeiderpartiet til makten, kan vi se at den tilbakevirkende kraften løser seg opp som tåke en sommerdag i 2022. Tøft. Da slipper vi å stå i kompetanseko, rektor vil kunne bruke egnet lærer på beste sted. Det blir allerede gjort. Underøkelsen Kompetanse i grunnskolen 2007/21 viser at lærere med mange studiepoeng underviser mest

i de fagene de har fordypning, lærere med få studiepoeng er lite inne i fagene. Følgelig får de ikke føkka opp så mye, slik Høyre er redd for. Nå er Høyre ute og frykter alt skal rakne fordi kompetansenettet får litt større masker. Rart at Høyre ikke de siste sju årene har tettet det største hullet. Ufaglærte vikarer svømmer gjennom nota som friglorte Willy-hvaler. Sløvt.

Den som finleser Arbeiderpartiets politikk om lærerkompetanse, ser lett at politikken er uten egen ryggrad. Ap lar seg dvaskt føre over dansegulvet som en overskjenket kontorsekretær på julebord. Det er Høyre som fører an. Begge vet at de må manøvrere seg rundt elefanten på dansegulvet. KS, Kommune-Sluggeren, sjef fra orkesteret og ned til dassen. Hvis ikke KS vil, blir det ikke til!

«Kompetanse er mer enn studiepoeng» skrev KS-direktør Lasse Hansen som overskrift i en kronikk 18. november 2015, dager før partene skulle samles for å drøfte regjeringens kompetanseplaner for lærerne. KS liker tanken om at lærere skal drive kompetanseutvikling på egen arbeidsplass. Flott det. Raskt, enkelt og billig. Som kneipp på tilbud. Ikke engang utgifter til wienerbrød blir det. Det heter jo: «Gi en lærer et wienerbrød, og du har en venn for livet!» Hint – hint!

Ja, KS, kompetanseutvikling er mer enn studiepoeng. Utviklingsarbeid er også klokken 14.40 å sette seg sammen i tre kvarter med kollegaer på et svett, skittent klasserom, nærmest sveiseblind etter dagens slag, drøfte videre det man tror man gjorde på tilsvarende møte forrige uke. Fett? Nei!

Selvsagt kan vi kompetanseutvikle hverandre. Vi kan til og med ligge i sirkel på gulvet og kile hverandre i navlen og kjenne lykke og livsmestring sammen. Lukkede sirkler har sin svakhet; hva skjer i andre univers? Slik som kvinnene sikrer det genetiske mangfoldet i Øvre Innbygda ved at postmannen setter av litt ekstra tid under elgjakta, vil lærere også sette pris på litt ytre stimuli. La lærere besøke andre lærere, fagmiljøer og danne nettverk. Slik befester vi lik rett til utdanning mye kraftigere enn at noen på skolekontoret leser tabeller med lupe og tweedress.

Jeg vil ut, treffe likesinnede, få litt luft i håret (mens det ennå er noe hår igjen), kjenne at det >

«Jeg trenger ikke påfyll med glansvaskede studiepoeng basert på at jeg kan skrive en drøss med flinke ord til en studieveileder med hev-og-senk på sitt kontorbord.»

«Mitt forslag er like enkelt som genialt: Vis tillit til læreren!»

bruser. Så kjære kollegaer, det er ikke dere det er noe galt med, jeg trenger bare å komme ut. Gi meg *space*!

Slik det er nå, blir hovedvekten av de frie midlene vi måtte skrape sammen på kistebunnen, eller skjære ut av beinet, bundet opp til sentralt gitte opplegg. Høyre og Venstre på Stortinget vet jo best hva jeg trenger. Samtidig tenker de at elevene vet best hva de selv trenger, og frister med flere elevstyrte valg. Kvalmt.

Ungdomsundersøkelsen viser at elevene kjeder seg mer på skolen. Elevundersøkelsen på min arbeidsplass viser at elevene ønsker mer praktisk undervisning. Jeg trenger tips og triks heller enn studiepoeng for å hamle opp med dette. Vil jeg som formingslærer formidle bærekraft ved å bruke plantefarging som metode, trenger jeg å stå krokboyd noen dager sammen med kloke koner som rører i gryta og gir meg besvergelsene. Jeg trenger ikke påfyll med glansvaskede studiepoeng basert på at jeg kan skrive en drøss med flinke ord til en studieveileder med hev-og-senk på sitt kontorbord. Gi meg som naturfaglærer ferdighet i ti nye forsøk som er spennende fordi jeg kan dem, ikke fordi jeg tabber meg ut og lager flekker i takt på laben. Ja, vaktmester, de flekkene er mine.

Jeg skal ikke sitte her og si at myndighetene ikke har prøvd, men rammefinansiering er skumle greier. Du gir ikke penge gave til konfirmanten hvis pappaen er fyllik. De pengene settes rett på sperret konto! Vel, rådmennene må ikke på AKAN, men kanskje på Luksusfellen?

«Kompetanse for utvikling» (2005–2008) utgjorde en stor politisk satsing på kompetanseutvikling blant lærere, med en samlet statlig ekstrabevilgning på om lag 1,4 milliarder kroner. Det stilles i rapporten «Utdanning 2009» spørsmål om kommunene klarte å realisere disse midlene til fordel for lærernes kompetanseutvikling. Mellom linjene leser jeg ramsalt kritikk. Jeg har hørt om en kommune som brukte halvparten av de tildelte midlene til å lønne en ny kompetansekonsulent på skolekontoret. Hurra for arbeidsplasser på rådhuset!

Går vi litt lenger tilbake, tar «Kultur for læring», Stortingsmelding 10 (2003–04) også opp kompetanse. Der pekes det også på en undersøkelse som viser at et flertall av lærerne i grunnskolen ikke hadde deltatt i etterutdanning knyttet til Reform 97 i de fagene de underviste i, og at etterutdan-

ningen for de fleste som deltok, som regel var fra én til tre dager.

Norske lærere har i gjennomsnitt brukt tre og en halv dag på kurs og samlinger i året, mens gjennomsnittet i OECD er åtte og en halv dag, ifølge Stortingsmelding 21 (2016–17), «Lærelyst». Meldingen tar for seg kompetanseutvikling i skolen. Det skal stakes ut en ny kurs med desentralisert ansvar for kompetanseutviklingen i et samspill mellom skolen og universitets- og høyskolesektoren. (Puh!) Regjeringen sier at tiden for de store statlige kompetansepakken er over med «Kompetanse for kvalitet». Framover skal skoleeier eie kompetanseutviklingen. Å, kor æ glær mæ!

I realfagundersøkelsen Timss slås det også fast at norske lærere får lite tilgang til etterutdanning. Dette gjelder altså i prestisjefylte realfag, og da forstår selv den umodne seksåringen hvordan det står til i mindre «viktige» fag, kosefagene, som gjør at førsteklasingen overlever i ti år. I den norske delrapporten «Vi kan lykkes med realfag» tas det opp at satsingen på kurs dabbet raskt av etter innføringen av LK 06.

I Danmark fikk folkeskolen en raus donasjon på en milliard kroner i 2013. Maersk-fondet er et resultat av like rause avtaler i sin tid med myndighetene om tilgang til oljekildene; «Mærsk betaler lidt tilbage af fortjenesten fra Nordsoolien. Ganske rimeligt. Så mangler vi bare en god håndfuld milliarder mere,» skrev gruppeformand Stine Brix (Ø) på Twitter. Det ble om lag 20.000 danske kroner per lærer til det fondet liker.

Er vi der i Norge også snart? Hvilken riking kan ville speile sitt navn i en lignende donasjon, en av dagligvarekjempene? De har det jo litt bedre enn kaksene med hoteller i porteføljen nå. Hva med han som måtte kutte båndet til sine aksjer for å få seg ny jobb? Nei, han skal jo fortsette å kjøpe kunst for pengene han ikke disponerer, ifølge Dagens Næringsliv. Vi er på vei inn i mesenens tid. Jeg har vært på kurs sponset av Sparebankstiftelsen, hvor det var bestemt at programmeringsutstyret kommunen fikk, skulle brukes på mellomtrinnet. Ikke visste jeg at DnB skrev lokale læreplaner.

Skal vi prostituere oss for å få tilgang til kurs og utstyr? Nei, dette må være et offentlig anliggende om vi skal bevare en fellesskole. Integriteten ligger i uavhengigheten. Vi setter ikke opp en sponset brusautomat i gymsalen for å skaffe penger til nytt

gulvbelegg. Vi vil ikke ha amerikanske tilstander.

Den som fremdeles henger med i svingene her, lurar vel på hva jeg ikke ser som problem etter at jeg har trukket opp så mye grums. Mitt forslag er like enkelt som genialt: Vis tillit til læreren! Greit nok, skoleeier vil helt sikkert ha et ord med i laget, noen tyngre prosjekter må drives på nasjonalt nivå, basert på forskning og politiske vinder. Jeg hevder at det er å sette læreren i sentrum, vise tillit og gi status om læreren får en hånd på rattet i egen kompetanseutvikling. Lærere har opp gjennom årene brukt midler av egen lomme for å studere videre. Vi som underviser, vil jo gjerne lære mer. Nå sier ledende politiske partier at de skal holde fram med kompetanse for lærere i fokus. Takk!

Lag en stipendordning der det årlig fylles på med retten til å løse ut, la oss si 20.000 kroner til hver lærer i 100 prosent stilling. Disse pengene må komme rett fra staten, slik staten allerede gjør med midlene til lærerspesialistene (og derved viser fingeren til avtaleverket). La læreren selv velge om pengene skal benyttes til kortere kurs eller akkumulere midlene til et studium, kanskje etter fem år. Kommuner som vil fri til nye lærere, kan gjerne fylle på ekstra i potten. Systemet skulle temmelig raskt skape et marked for seminarer, studiereiser og kjærkomne kurs definert av lærere, utviklet for lærere, basert på et minimum med byråkrati. Smart, ikke sant?

En mager trøst er munnhellet «man lærer så lenge man har elever». La meg derfor avslutte med ungdommelig språkdrakt. Kompetansepolitikken til Høyre suger. Nå ser det ut til at Ap vil la oss sutte på den samme sure sokken.

Endre Lien | Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO OLAV HEGGØ/FOTOVISJON AS

Uførepensjon og etteroppgjør

Nå starter de årlige etteroppgjørene for uførepensjon. Men hva menes egentlig med etteroppgjør, og når foretas det?

Hvert år når skatteoppgjøret er klart, foretar Statens pensjonskasse/Kommunal landspensjonskasse (KLP) et etteroppgjør. Dette gjøres for å sikre at pensjonen er beregnet ut fra den inntekten man faktisk hadde samtidig med uførepensjonen. Har man fått for mye eller for lite pensjon, foretas et etteroppgjør. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av de viktigste reglene for uførepensjon og etteroppgjør.

Hva menes med etteroppgjør? Uførepensjonen som er utbetalt, er basert på egne eller arbeidsgivers opplysninger om inntekt. Statens pensjonskasse/KLP fastsetter en inntektsgrense. Inntektsgrensen er den årlige arbeidsinntekten man kan ha før uførepensjonen blir redusert. Inntektsgrensen settes individuelt. Det er oppgitt hvilken inntektsgrense som gjelder da uførepensjon eller midlertidig uførepensjon ble innvilget.

Når skatteligningen foreligger, foretas et etteroppgjør for å sikre at uførepensjonen er beregnet ut fra inntekten man faktisk hadde samtidig med pensjonen. Tjener man mer enn inntektsgrensen, beregnes et fradrag i uførepensjonen for den delen av arbeidsinntekten som overstiger inntektsgrensen. Hvis inntekten utgjør mer enn 80 prosent av den samlede inntekten før uførhet, skal uførepensjonen stoppes. Etteroppgjøret er objektivt. Det vil si at det vurderes ikke om det er noens skyld at en feilutbetaling har skjedd.

Hva slags inntekt påvirker uførepensjonen? Uførepensjonen skal som hovedregel reduseres når man har inntekt over inntektsgrensen. Med arbeidsinntekt menes pensjongivende inntekt etter folketrygdlovens paragraf 3-15 og inntekt av samme type fra utlandet.

Det er imidlertid noen typer inntekt som ikke påvirker uførepensjonen og som skal holdes utenfor etteroppgjøret:

- Arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd fra folketrygden
- Inntekt, inkludert feriepenger, som stammer fra helt avsluttet arbeid eller virksomhet du hadde før du tok ut uførepensjonen (såkalt etterslepsinntekt)
- Foreldrepenger fra Nav som er beregnet ut fra AAP
- Stønad til enslig mor eller far fra Nav
- Erstatning for inntektstap ved erstatningsoppgjør etter skaderstatningsloven paragraf 3-1, yrkesskadeforsikringsloven paragraf 13 eller pasientskadeloven paragraf 4 første ledd.

Etteroppgjøret gjennomføres etter at skatteoppgjøret for det aktuelle året foreligger, det vil si på høsten året etter.

Hvordan innbetales krav? Hvis etteroppgjøret viser at man har fått utbetalt for mye uførepensjon, sender Statens pensjonskasse/KLP krav om å betale tilbake for mye utbetalt pensjon. Innbetaling må skje innen fristen som er oppgitt i vedtaksbrevet.

Dersom slik innbetaling får store økonomiske konsekvenser, kan man be om å få dele opp beløpet. Beløpet kan deles opp i maksimalt tre månedlige innbetalinger over tre påfølgende måneder. Vi viser til informasjon om pensjon på Utdanningsforbundets nettsider:

<https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/pensjon/>

«Det vurderes ikke om det er noens skyld at en feilutbetaling har skjedd.»

Fra forbundet

● **Utdanningsforbundet**

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO: TOM-EGIL JENSEN

Pensjonsvilkår i private barnehager under angrep

Det er kjent at det store flertallet av private barnehager har lavere pensjonsutgifter enn tilskuddet på 13 prosent av gjennomsnittlige lønnsutgifter, som de får. Pensjonsordningene for ansatte i private barnehager har ulik kostnad, fra 3 til nærmere 15 prosent av lønnsutgiftene. Dette skyldes at pensjonsytelsene til de ansatte varierer mye.

Utdanningsforbundet er kritisk til at mange private barnehager får høyere pensjonstilskudd enn de faktisk har som pensjonsutgifter. Samtidig arbeider vi aktivt for å bedre pensjonsvilkårene for medlemmene i disse barnehagene.

I forslaget til statsbudsjett for 2021 foreslår regjeringen å redusere pensjonstilskuddet fra 13 til 11 prosent. Tallgrunnlaget som denne beslutningen bygger på, tar ikke tilstrekkelig hensyn til den nye pensjonsavtalen som ble inngått mellom arbeidstakerorganisasjonene og Private barnehagers landsforbund (PBL) i fjor. Kostnadene ved den nye avtalen er heller ikke så enkle å beregne fordi de både er knyttet til overgangskostnader, og til at ordningen med avtalefestet pensjon (AFP) som er en del av pensjonsvilkårene, ennå ikke er på plass. Framtidige kostnader er også avhengig av hvor mange som vil bli omfattet av den nye ordningen.

Kunnskapsdepartementet (KD) synes å ha lagt til grunn at den nye pensjonsavtalen er en ordinær innskuddsbasert ordning. Det er feil. Den nye ordningen er en hybridpensjon som i tillegg er kjønnsnøytral og livsvarig. I en sektor med stor overvekt av kvinnelige ansatte betyr det at pensjonsutgiftene vil være høyere enn i en sektor med jevnere fordeling mellom kvinnelige og mannlige arbeidstakere.

Det har hele tiden vært mulig for private barnehager å søke om økt tilskudd dersom pensjonsutgiftene er høyere enn tilskuddet.

Denne ordningen har imidlertid vært komplisert, og søknader har ikke alltid blitt innvilget. Muligheten for å søke økt tilskudd er foreslått videreført, men i forenklet form. Da skulle man kanskje tro at usikkerheten om utgiftene blir dekket, er fjernet. Slik kunne det ha vært, men her kan KD ha spent bein under sitt eget forslag. Det har de gjort ved å foreslå at pensjonsutgifter over 11 prosent bare vil kunne dekkes dersom pensjonsavtalen er inngått før 1.1.2019.

Forslaget til regjeringen kommer i tillegg på et svært uheldig tidspunkt. Flere private barnehager, særlig de små og mellomstore, sliter økonomisk. Mye skyldes at private barnehager som hovedregel må vente to år før de får kompensert for økte utgifter ved ny bemanningsnorm og barnehagelærernorm.

Det er mange gode grunner til å foreta en full gjennomgang av økonomien i private barnehager. Andelen små og ideelle barnehager synker, mens de store kommersielle kjedene overtar stadig flere barnehager. Og mens mange private barnehager sliter, er andre i stand til å skape store verdier for eierne, særlig med utgangspunkt i eierskapet.

Forslaget om å redusere pensjonstilskuddet kan få mange negative og utilsiktede følger. Det kan føre til konkurs i de barnehagene som har de største økonomiske utfordringene. Eller det kan føre til at de store kjedene kjøper opp enda flere av de små og mellomstore. Men verst av alt er at det setter pensjonsvilkårene til de ansatte i barnehagene i fare. Forslaget truer både den avtalen som er inngått i PBL, og avtaler som skal reforhandles i nær framtid. I så fall vil forslaget være i strid med et prinsipp som Utdanningsforbundet ønsker å forsvare: at tilsatte i private barnehager og skoler skal ha like gode arbeidsvilkår som de som arbeider i det offentlige.

«Her kan KD ha spent bein under sitt eget forslag.»

To av tre skoler må kutte i budsjettene

KUTT: Et betydelig flertall av skolene har fått beskjed om at de må planlegge for budsjettkutt til neste år. Steffen Handal beskriver situasjonen som «alarmerende».

FOTO: KATRINE LUNKE.

En undersøkelse gjort blant skoleledere har svært urovekkende funn: Ekstra koronautgifter dekkes ikke, og det forventes også betydelige kutt i skolesektoren.

Respons Analyse gjorde undersøkelsen i slutten av september for Utdanningsforbundet, 530 ledermedlemmer deltok. Utdanningsforbundet er den største organisasjonen for ledere i barnehage og skole. Undersøkelsen dekker skoler på alle trinn fra grunnskoler til videregående, og er sendt ut til én rektor eller skoleleder per skole slik at det ikke skulle bli flere svar fra samme skole.

Målet var å kartlegge erfaringene til rektorer/skoleledere etter at skolene åpnet etter sommerferien, og den økonomiske situasjonen ved skolene.

– Alarmerende

– Vi visste at situasjonen var ille i kommunene, i den enkelte barnehage og skole. Men at det var så galt, er rett og slett alarmerende, mener Utdanningsforbundets leder, Steffen Handal.

Funnene viser at bare åtte prosent av skolene har fått kompensert alle merutgiftene som følge av koronakrisen fra skolene stengte i midten av mars, åpnet igjen i slutten av april og fram til sommeren. 30 prosent av skolene har ikke fått noen kompensasjon for merutgiftene i det hele tatt – til tross for statsrådets forsikringer om det motsatte.

– Dette er noe vi har adressert i utallige situasjoner, sier en oppgitt Handal.

– Gjentatte ganger har vi i møter med statsråden tatt opp at skole-Norge har et skrikende behov for å få dekket de merutgiftene de har nå og har hatt som følge av koronaen. Gang på gang får vi til svar at kommunene, skolene og barnehagene skal få dekket de merutgiftene som følge av pandemien. Men her ser vi det, svart på hvitt: Pengene kommer ikke frem.

Flertall venter kutt

Like bekymringsfullt er det skoleledere sier om fremtiden: 62 prosent av skolene – over seks av ti skoler – har fått beskjed om at de må planlegge for budsjettkutt neste år. Og tallet kan være høyere: 14 prosent av lederne svarer at de er usikre.

– Barn og elever blir de store taperne hvis det kuttes i kommuneøkonomien, det vet vi av erfaring.

– Det som er ekstra nedslående, er å se hvor løst pengene har sittet når det har vært snakk om redningspakker i næringslivet. Når det er snakk om å investere i fremtiden, i det meste verdifulle vi har, holdes det ikke bare igjen, men kuttes. Hva slags signal er det regjeringen sender da? spør Handal.

Hovedfunn:

- Ledere ved hver femte skole vurderer støtten fra lokale skolemyndigheter til å løse utfordringer som oppstår på grunn av smitteverntiltakene som dårlig eller svært dårlig. Like mange vurderer den som svært god. Minst fornøyde er lederne i videregående.
- 55 prosent av skolene har ikke fått aksept fra lokale skolemyndigheter for å drive med under-skudd for å løse problemer som følge av koronakrisen. Bare en av ti skoler har fått «go» til det.
- Hver tredje skole har opplevd kutt i lærerstillinger dette skoleåret – til tross for koronasituasjonen og behovet for flere. 20 prosent av grunnskolene oppfyller derfor ikke lærertetthetsnormen i inneværende skoleår. 11 prosent av lederne svarer at de er usikre.
- 56 prosent har noe eller mye dårligere økonomi sammenliknet med fjoråret.
- Av disse skolene svarer 68 prosent av lederne at den dårligere økonomien rammer tilbudet til elevene. Hvem som rammes kommer ikke fram, men vår erfaring er at det veldig ofte er tilbudet til og oppfølgingen av elever i sårbare situasjoner som rammes hardest av dårlig økonomi.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Dramatisk økning av sykefravær

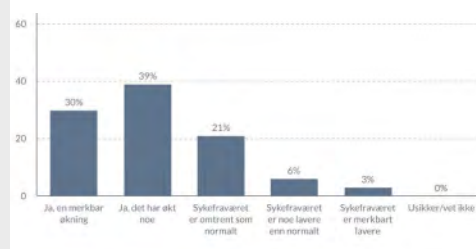
Sykefraværet blant ansatte i barnehagene har økt dramatisk etter sommeren, og mange barnehager har ikke penger til vikarer, viser en ny undersøkelse.

– Nå må myndighetene og eierne på banen for å hjelpe styrerne ut av situasjonen, sier Utdanningsforbundets Steffen Handal.

Respons Analyse har på oppdrag fra Utdanningsforbundet gjort en undersøkelse blant styrere og ledere i barnehager. Den viser at det har vært en kraftig økning i sykefraværet i barnehagene etter sommeren.

– Jeg er bekymret for bemanningssituasjonen nå og jeg er samtidig redd for at styrerne mangler virkemidler for å sikre forsvarlig drift, sier Steffen Handal, leder for Utdanningsforbundet. Undersøkelsen bygger opp under bekymringen:

Har det vært endring etter sommerferien i dine ansattes sykefravær (eller fravær)?

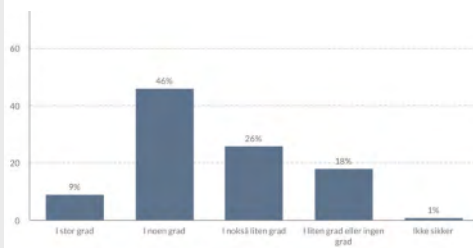

Til sammen 69 prosent av styrerne oppgir at sykefraværet blant de ansatte har økt etter sommerferien. 30 prosent melder om en merkbar økning sammenlignet med det som er normalt, mens ytterligere 39 prosent svarer at det har økt noe.

– Sykefravær knyttet til personalets egen sykdom og egne barns sykdom øker – det kan ta flere dager før de får svar på en koronatest, og kan komme tilbake på jobb, sier Handal.

Med økt sykefravær blir også behovet for å kunne ansette vikarer viktig. Men funnene viser også at mange mangler budsjett til vikarer, og noen steder finnes det ikke vikarer.

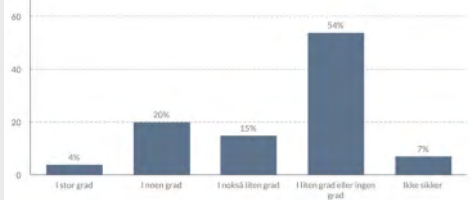
I hvilken grad har barnehagen din penger til å ansette vikarer ved fravær eller sykdom i tiden framover?

26 prosent svarer at de i nokså liten grad har penger til dette, mens ytterligere 18 prosent svarer at de i liten eller ingen grad har ressurser til vikarer. Til sammen kan vi altså si at 44 prosent i mindre eller ingen grad har penger til vikarer ved sykdom framover.

– Dette er svært alvorlig i den situasjonen vi nå står oppi, sier Handal.

I hvilken grad har barnehagen din fått tilført, eller fått løfter om, ekstraressurser til å dekke økt vikarbruk ved økt fravær eller sykefravær blant ansatte som følge av koronasituasjonen i tiden framover?

Flertallet (54 prosent) av styrerne svarer her at de i liten eller ingen grad har fått eller fått løfter om slike ekstra ressurser. I tillegg svarer 15 prosent at de i nokså liten grad har fått/fått dette løftet.

– Myndigheter og eiere må sammen sørge for at barnehagene får de ressursene de trenger nå. Styrerne har ansvaret for at den pedagogiske kvaliteten i barnehagen er forsvarlig, sier Handal som

også mener styrerne må ha flere virkemidler for å sikre forsvarlig drift og nevner følgende:

- Styrere bør kunne korte ned åpningstiden for en periode. Funnene viser at 80 prosent av barnehagene har gått tilbake til full åpningstid. Mange styrere sier at dette skaper store utfordringer for å sikre god nok bemanning hele dagen. Samtidig sier nesten 40 prosent av styrerne at det ikke finnes en plan for når/ hvordan man kan redusere åpningstiden ved stort sykefravær.
- Styrere bør kunne avgjøre om det for eksempel kan eller bør serveres mat i barnehagen, en oppgave som stjeler mye av personalets tid. Undersøkelsen er gjort i tidsrommet 8.-21. september 2020 med et representativt utvalg av 821 intervjuede styrere og ledere av landets barnehager, alle medlemmer av Utdanningsforbundet.

i barnehagen

PRESS: Bemanningssituasjonen i mange av landets barnehager er svært presset nå, viser en ny undersøkelse.

ILLUSTRASJONSFOTO: TOM-EGIL JENSEN

Kurs

Barn i vanskelige livssituasjoner

27. oktober blir det nettkurs om samarbeid mellom barnehage og barnevern. Barnehagen har en sentral posisjon i å fange opp barn i vanskelige livssituasjoner, og barneverntjenesten er en sentral samarbeidspartner. Det blir forelesning, case-drøfting i grupper og mulighet for å stille spørsmål. Nettkurset er gratis, men det er begrenset antall plasser. Kursholder er Charlotte Johannessen, førstelektor i pedagogikk.

Klimaseminar 2020

28. oktober arrangerer vi Klimaseminar 2020. Hvilke muligheter gir de nye læreplanene? Fagfornyelsen og det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling er hovedtema. Kan nye læreplaner åpne opp for mer handlingsorientert undervisning og mer klimavennlige skoler? Seminaret blir streamet. Det er rettet mot lærere, men åpent for alle. Møt Utdanningsforbundets Steffen Handal, UiOs Elin Sæther, NMBUs Astrid Sinnes m.fl.

Storpolitikk i småbarnsavdelingen

9. november er det webinar om norske barnehager og OECD. Norge har sagt nei til å delta i OECDs «International Early Learning and Child Well-being Study», populært kalt Baby-PISA. Men påvirkes norske barnehager av internasjonal politikk? Møt Jon Kaurel og Morten Solheim, begge fra Utdanningsforbundet, i samtale om hva alt som kan skje på veien fra Hompetitten til Paris, og tilbake igjen. Du kan delta med spørsmål og kommentarer.

Les mer på www.udf.no/kurs

LAV RENTE:
Få en av landets
laveste bolig-
renter hos
Nordea Direct.

FOTO NORDEA DIRECT

Boliglån med lav rente

Som medlem av Utdanningsforbundet kan du få boliglån med en av landets laveste renter. Boliglån for alle fra 1,39 prosent rente, og er du førstegangskjøper, er renten fra 1,35 prosent.

Les mer og se priseksempel på udf.no/boliglan.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemstilbud

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemstilbud. Flere av tilbudene gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene dine kan du, og de du er glad i, sammen få en litt tryggere hverdag og en litt bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset deg i ditt yrke og de ulike livsfasene du er i.

- Reiseforsikring
- Innboforsikring
- Grunnforsikring
- Uføreforsikring
- Livsforsikring
- Barneforsikring
- 70+ forsikring
- Person 3i1 forsikring
- Studentforsikring
- Husforsikring
- Bilforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemstilbud

- Boliglån hos Nordea Direct
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no/medlemstilbud

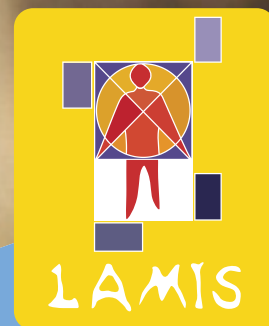
Få en av landets laveste boliglånsrenter

Som medlem av Utdanningsforbundet kan du få en av landets laveste boliglånsrenter hos Nordea Direct. Boliglån for alle fra 1,39 % rente, og for deg som er førstegangskjøper fra 1,35 % rente.

Det er enkelt å flytte boliglånet. Søknaden er unnagjort på få minutter, og tilbudet du får er helt uforpliktende. Ingen etableringsgebyr, og banken ordner det praktiske rundt flyttingen av lånet. Les mer på udf.no/boliglan. Det kan være mange tusen å spare.

Priseksempel: Boliglån inntil 50 % av verdigrunnlag, eff. rente 1,45 %, 2 mill., o/25 år, totalt: 2 383 732,-. Gjelder medlemmer i Unio-forbund. Pris pr. 01.06.20 for nye lån og kan bli endret.

DATOER:

Runde 1: 3. – 27. november

Runde 2: 4. – 28. januar

Semifinale/finale: 20. – 22. april

PREMIER:

- Rundevinnere ved trekning kr 2.000
- Finalevinnere kr 8.000/5.000/3.000
- Beste fordypningsoppgave kr 3.000

PÅMELDING:

www.ungeabel.lamis.no
post@lamis.no

Konkurransen er for
basisgrupper/
klasserbasisgrupper

UngeAbel 2020-2021

Matematikkonkurranse for 9. trinn